

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015

Hailuoto

MAAKUNNALLISESTI JA VALTAKUNNALLISESTI (RKY 2009) ARVOKKAAT ALUEET SEKÄ NIIDEN SISÄLTÄMÄT KOHTEET

KIRKONKYLÄ

Hailuoto (RKY 2009)

Ailasto
Aittaleton kalamaja ja verkkoaitta
Annunen
Askeli
Entinen Hailuodon Osuuskaupan päämyymälä
Entinen Potin tuulimylly
Haapala
Haapala
Hahto
Hailuodon kirkko
Hailuodon kotiseutumuseo Kniivilä
Hailuodon nuorisoseuran talo
Havana
Heikkalan talot ja tuulimylly
Henttu
Hovi
Hyypän aitta
Iljana
Iljanan Päätalot
Iso Sunikari ja Fiskin Sunikari
Isola
Isolan ladot
Iso-Niku, Raappanan Niku
Jopila, ent. Mäkelä
Juntti
Järvelä
Kalaja
Kartimo
Kaupin tuulimylly
Kauppi
Keskiniemen tunnusmajakka ja loisto (Karvon pooki)
Kesti
Ketola-Prokko
Kirkonkylän kansakoulun vanhat rakennukset
Kittilä
Kivipää
Koivukylä
Koivuranta, Nuorten Ystävät ry:n kesäsiirtola
Korkia Sunikari
Korkia-Hanni ja Vilppula

valtakunnallisesti arvokas

paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Kujala	maakunnallisesti arvokas
Kästämä	paikallisesti arvokas
Laakso	paikallisesti arvokas
Lahenkuja 1	paikallisesti arvokas
Lahenkuja 37	paikallisesti arvokas
Lahentie 16	paikallisesti arvokas
Lahentie 25	paikallisesti arvokas
Lahentie 64	paikallisesti arvokas
Lampuoti	maakunnallisesti arvokas
Lepistö-Tulvala	maakunnallisesti arvokas
Lomamaja Harju	maakunnallisesti arvokas
Lukkarila	maakunnallisesti arvokas
Luovontie 769	paikallisesti arvokas
Luovontie 797	paikallisesti arvokas
Luovontie 892	paikallisesti arvokas
Marjaniemen aallonmurtaja	maakunnallisesti arvokas
Marjaniemen kalastajamökit	maakunnallisesti arvokas
Marjaniemen luotsi- ja majakka-asema	valtakunnallisesti arvokas
Marjaniemen majakka	valtakunnallisesti arvokas
Marjaniementie 120	paikallisesti arvokas
Mökkirivi	maakunnallisesti arvokas
Niittymökki	maakunnallisesti arvokas
Nikula	maakunnallisesti arvokas
Ojakylän kansakoulu	maakunnallisesti arvokas
Ojakylän rukoushuone	maakunnallisesti arvokas
Pajuperän kalastuskylä	paikallisesti arvokas
Pernula	maakunnallisesti arvokas
Piili	maakunnallisesti arvokas
Pirkola ja Ranta-Pirkola	maakunnallisesti arvokas
Potti	maakunnallisesti arvokas
Pääatalo	maakunnallisesti arvokas
Pöllän lomamökit	paikallisesti arvokas
Ranta-Juola	maakunnallisesti arvokas
Rapakko	paikallisesti arvokas
Rapinoja	maakunnallisesti arvokas
Rautaleton kalamökit	maakunnallisesti arvokas
Ruonala	maakunnallisesti arvokas
Salmenranta	maakunnallisesti arvokas
Santosen kahvipirtti	maakunnallisesti arvokas
Santosenkarin loistot	maakunnallisesti arvokas
Sauvola	maakunnallisesti arvokas
Sipilä	maakunnallisesti arvokas
Smed	paikallisesti arvokas
Sorto	maakunnallisesti arvokas
Suomela	maakunnallisesti arvokas
Tausta	maakunnallisesti arvokas
Toikki	maakunnallisesti arvokas
Trupukka	maakunnallisesti arvokas
Tuhkanen	paikallisesti arvokas
Tuomikari	maakunnallisesti arvokas
Töyrä	maakunnallisesti arvokas
Vaitiniemi	paikallisesti arvokas
Valppu	maakunnallisesti arvokas

Vanha pappila	maakunnallisesti arvokas
Vanhan kirkon kivijalka ja hautausmaa	maakunnallisesti arvokas
Vaski	maakunnallisesti arvokas
Vuotikka	maakunnallisesti arvokas
Vähämetsä	maakunnallisesti arvokas
Väntelä ja Marjaniemi	maakunnallisesti arvokas
Ylivainio	maakunnallisesti arvokas

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

Kohteet on merkitty luetteloon maarekisterikylittäin

alueen nimi: Hailuoto (RKY 2009)
 pääas. kunta: Hailuoto
 pääas. kylä/k.osa: Kirkonkylä
 tyyppi: saaristo- ja rannikkoympäristö
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ailasto
 Aittaleton kalamaja ja verkkoaitta
 Annunen
 Askeli
 Entinen Hailuodon Osuuskaupan päämyymälä
 Entinen Potin tuulimylly
 Haapala
 Haapala
 Hahto
 Hailuodon kirkko
 Hailuodon kotiseutumuseo Kniivilä
 Hailuodon nuorisoseuran talo
 Havana
 Heikkalan talot ja tuulimylly
 Henttu
 Hovi
 Hyypän aitta
 Iljana

Iljanan Pääatalo
Iso Sunikari ja Fiskin Sunikari
Isola
Isolan ladot
Iso-Niku, Raappanan Niku
Jopila, ent. Mäkelä
Juntti
Järvelä
Kalaja
Kartimo
Kaupin tuulimylly
Kauppi
Keskiniemen tunnusmajakka ja loisto (Karvon pooki)
Kesti
Ketola-Prokko
Kirkonkylän kansakoulun vanhat rakennukset
Kittilä
Kivipää
Koivukylä
Koivuranta, Nuorten Ystävät ry:n kesäsiirtola
Korkia Sunikari
Korkia-Hanni ja Vilppula
Kujala
Kästämä
Laakso
Lahenkuja 1
Lahenkuja 37
Lahentie 16
Lahentie 25
Lahentie 64
Lampuoti
Lepistö-Tulvala
Lomamaja Harju
Lukkarila
Luovontie 769
Luovontie 797
Luovontie 892
Marjaniemen aallonmurtaja
Marjaniemen kalastajamökit
Marjaniemen luotsi- ja majakka-asema
Marjaniemen majakka
Marjaniementie 120
Mökkirivi
Niittymökki
Nikula
Ojakylän kansakoulu
Ojakylän rukoushuone
Pajuperän kalastuskylä
Pernula
Piili
Pirkola ja Ranta-Pirkola

Potti
Pääatalo
Pöllän lomamökit
Ranta-Juola
Rapakko
Rapinoja
Rautaleton kalamökit
Ruonala
Salmenranta
Santosen kahvipirtti
Santosenkarin loistot
Sauvola
Sipilä
Smed
Sorto
Suomela
Tausta
Toikki
Trupukka
Tuhkanen
Tuomikari
Töyrä
Vaitiniemi
Valppu
Vanha pappila
Vanhan kirkon kivijalka ja hautausmaa
Vaski
Vuotikka
Vähämetsä
Väntelä ja Marjaniemi
Ylivainio

kuvaus:

Hailuoto kokonaisuutena on merkittävä kulttuuriympäristö. Saaren maisemissa ilmentyvät ainutlaatuisella tavalla luonnon ja kulttuurin keskinäiset suhteet. Rakennettu ympäristö koostuu Ojakylän ja Kirkonkylän maanviljelyskylästä, kalastukseen liittyvistä Pajuperän, Iso Sunikarin ja Fiskin Sunikarin alueista sekä merenkulkuun liittyneestä Marjaniemen asutuksesta.

Hailuodon suurimpia asutus- ja viljelykeskittymiä ovat Ojakylä ja Kirkonkylä. Molempien kylien maisemassa on säilynyt runsaasti vanhaa rakennuskantaa.

Marjaniemessä on majakka- ja luotsiyhdyskunta, jonka keskipisteenä on arkkitehti A.H. Dalströmin suunnittelema, 1872 rakennettu majakka. Marjaniemen majakka on yksi neljästätoista 1800-luvulla rakennetusta tiilimajakasta.

Majakan vieressä on entisiä majakan vartijoiden ja luotsien rakennuksia. Vanhimmat puiset rakennukset, entinen Isopirtti, majoitusrakennus ja sauna ovat 1850-luvulta. Majakkamestarin asunto, sauna, varasto ja halkosuoja ovat vuodelta 1872. Majakan ympäristössä on säilynyt ryhmä vanhoja kalastajamökkejä, jotka nyt ovat enimmäkseen loma-asuntoja. Alue on täydentynyt uusilla mökeillä, mutta kokonaisuus on yhä vaikuttava. Marjaniemen majakan ja luotsiaseman kanssa samaan historialliseen kokonaisuuteen kuuluu Hailuodon luoteisrannan dyynialueella sijaitseva Keskiniemen tunnusmajakka.

Luotsiaseman yhteyteen on 2007 avattu Luototalo, jossa on saarta esittelevä Metsähallituksen näyttely.

Pajuperän kalastuskylässä on harmaiden hirsisten asuin- ja vajarakennusten vaikuttava ryhmä. Vanhoja rakennuksia on kaikkiaan parikymmentä, joukossa on jokunen uusi.

Iso Sunikarin ja Fiskin Sunikarin vanhat kalamökit ovat saaneet rinnalleen uusia mökkejä, jotka poikkeavat tyyliltään vanhoista. Korkean Sunikarin kalastuskylässä on säilynyt kymmenkunnan kalamökin ja vajan kokonaisuus, mutta myös täällä on uutta kesäasutusta.

Hailuoto on valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1394

historia:

Hailuodon asutushistoria liittyy maankohoamiseen. Saarta on ikimuistoista ajoista saakka käytetty kalastuksen ja hylkeenpyynnin tukikohtana, pysyvän asutuksensa saari lienee saanut noin vuoden 1100 tienoilla. Hailuoto kuului Saloisten suurpitäjään, mutta itsenäistyi omaksi seurakunnaksi 1573.

Marjaniemen majakka valmistui 1872, osa luotsien rakennuksista 1852 ja uusin rakennus 1960-luvulla. Keskiniemen tunnusmajakka valmistui 1857, loisto 1900-luvun alkuvuosikymmenillä.

arviointi:

Hailuoto ja sitä ympäröivät merialueet ovat kokonaisuutena valtakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettua maisema-aluetta.

lähteet:

Hailuodon maapolittinen ohjelma Ehdotus 26.5.2011. Hailuodon kunta

J.L. Suomela, Hailuoto: entisiä vaihteita. Oulu 1967.

Jyri Paulaharju, Hailuotoa pitkin ja poikin 1948-51. Hailuodon kulttuuri- ja kotiseutulautakunnan julkaisuja Nro 1, 1987.

Matti Huurre ja Jouko Vahtola, Oulujokilaakson historia - Kivikaudelta vuoteen 1865. Hailuodon, Kempeleen, Limingan, Lumijoen, Muhoksen, Oulunsalon, Temmeksen, Tyrnävän, Utajärven ja Vaalan kunnat ja seurakunnat, Oulun kaupunki ja seurakunnat ja Oulujoki-Seura r.y 1991.

Kansallismaisemat. Ympäristöministeriö 1993.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-aluetyöryhmän mietintö osa 2. Helsinki 1993.

Pasi Kovalainen ja Anna Louekari, Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaisarkkitehtuuria. Oulu 1994.

Eino Merilä, Toisten nurkista. Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto 2003.

Harri Nyman, Meriväylien rakennusperintö. Toim. Marja-Leena Ikkala. Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 21. Museovirasto 2009.

Seppo Laurell, Valo merellä - Ljuset till havs. Suomen majakat 1753-1906. Finlands fyrar. John Nurmisen Säätiö. John Nurminens Stiftelse. Porvoo 2009.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1394 30.1.2014

kohteen nimi: Ailasto
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Ailaston punainen ravintolarakennus on aivan Luovontien varressa puuston ympäröimänä peltojen välissä. Vanhasta koulukäytöstä muistuttavat alkuperäiset moniruutuiset suuret ikkunat ja rakennuksen runkosyvyys. Rakennus muistuttaa typpikansakouluja, vaikka siihen on tehty paljon muutoksia esim. ravintolakäytön vuoksi.

Pihapiirissä on vanha koulukäyttöön liittynyt pienempi asuinrakennus. Sen luonnonkiviperusta on arvokas myös rakennustapana. Neliruutuiset ikkunat ja vintin kaari-ikkuna ovat hyväkuntoisen näköisiä. Asuinrakennus on jäänyt kasvaneiden puiden kainaloon. Liian lähellä kasvavat puut voivat vahingoittaa hyväkuntoiselta vaikuttavaa rakennusta.

Vuonna 1969 on rakennettu majoituskäyttöön 5 lomamökkiä Ailaston taakse tien suuntaiseen riviin. Lisäksi on rakennettu tien puolelle suuri lasitettu terassi. Pihalla on myös patioalueita kesäisin.

Ailasto jää hieman piiloon päätieltä pensoittuneen ja puita kasvavan tontinrajan taakse. Asfaltoitu piha ei ole kovin viihtyisä, sillä harmaata asfalttikenttää on runsaasti. Piha-alueella näkyy 1960- ja 70-lukujen suoralinjainen autokeskeinen suunnittelu.

historia:

Ailaston ravintolarakennus on aiemmin ollut koulukäytössä, mihin viittaakin sen runkosyvyys ja luonnonkiviperustainen opettajalle tai muulle koulun henkilökuntaan kuuluvalla ennen toista maailmansotaa rakennettu asuinrakennus.

Ailasto on alueen merkkirakennuksia myös nykyisille matkailijoille. Se on ollut vuosikymmeniä ravintola- ja majoituskäytössä, sillä teollisista höylähirsistä rakennetut lomamökit ovat vuodelta 1969. Ailasto on auki kesäisin.

Ailastossa yhdistyvät kansakoulurakentaminen ja sen historia sekä matkailuelinkeinon kehittyminen ajallisesti kerrokselliseksi kokonaisuudeksi.

arviointi:

Rakennushistoriallisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja. Ailasto on ollut ja on yhä alueen maamerkkirakennuksia sekä paikallisille että matkailijoille. Se on ajallisesti kerroksellinen koulusta Hailuodon kehittyvän matkailuelinkeinon käyttöön muutettu kokonaisuus Ojakylän maisemassa. Tyypillisuus, edustavuus, historiallinen todistusvoimaisuus sekä kerroksisuus.

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Aittaleton kalamaja ja verkkoaitta

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-401-100-2

kylä/k.osa: Kirkonkylä

tyyppi: kalastus

ajoitus: 1809-1863

ajoitusselite: 1800-luvun alkupuoli

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Aittaleton kalamaja; Aittaleton verkkoaitta;

arviointi:

Harvinaistuvaa hailuotolaista perinnettä edustavia rakennustyypppejä. Maankohoamisen vaikutus nähtävissä rannan loittonemisenä. Harvinaisuus, tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen todistusvoimaisuus sekä kerroksisuus.

lähteet:

Hailuodon rantayleiskaava. Kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennuskannan inventointi: osa 1. Kohde- ja alueinventointi. Ympäristötaito Oy, 1997.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy.

kohteen nimi: Annunen
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-74-4, 26-28
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on muun muassa uudistettu vanha päärakennus, 1920-luvun sementtitiilinavetta ja vanha aitta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Askeli
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-3-15, 3-17, 3-21
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Askelin päärakennus 1868, Etu-Askelin päärakennus 1894
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksi talouskeskusta, joista Askelin päärakennus on rakennettu 1868 ja Etu-Askelin päärakennus 1894. Etu-Askelin päärakennuksessa on toiminut kestikievari 1834-79. Pääosa talouskeskusten rakennuskannasta on rakennettu ennen vuotta 1900. Pihapiirissä on lukuisia varistorakennuksia mm. vanhoja aittoja. Pitkä talousrakennus kellaritupineen jakaa taloryhmän kahdeksi pihatantereeksi.

Vanhan kujan varressa on rauhoitettu sotamänty ja aittoja.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Entinen Hailuodon Osuuskaupan päämyymälä
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-48-6
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: valmistunut 1943
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Hailuodon entinen Osuuskaupan päämyymälä on osittain kaksikerroksinen kookas hirsirakennus, jossa on tiilikate. Rakenne on vuorattu keltaiseksi maalatulla vaakalaudoituksella. Listat ja nurkkalaudat on maalattu valkoiseksi. Kunta on vuokrannut paikan sen omistavalta osuuskauppa Arinalta. Sisäpihan puolella oleva pitkä varastorakennuksen katto on uusittu v. 2001, mutta vuotta aiemmin päärakennuksen kunnostus keskeytyi muuta rakennusta nuoremman kylkiäisen ja vuorilaudoituksen purkamisen jälkeen. Hirsirakennus on sittemmin laudoitettu ja maalattu uudelleen keltaiseksi. Varastorakennuksen sementtitiilistä muurattu osa on rakennettu vuonna 1945. Saman katon alla oleva hirrestä rakennettu varasto on Vanhasta pappilasta siirretty hevostalli. 1990-luvulla asunnoksi muuttamisen yhteydessä myymälän ilme muuttui huomattavasti. Nykyään talossa toimii taidegalleria ja kahvilamyymälä. Rakennus toimii myös Hailuoto-seuran kylätalona.

lähteet:

Merilä Eino. 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Entinen Potin tuulimylly
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-73-38
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1618-1721
ajoitusselite: 1712
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen nimi: Haapala
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-8-1
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pihapiiri jää Luovontieltä metsän suojaan. Pihatien varressa useita eri-ikäisiä talousrakennuksia, joista erikoisin on kolmen hirsikehän lomittain yhteen rakennettu aittarivi. Neliömäinen pihapiiri avautuu peltoaukealle, joka jää metsän ympäröimäksi. Pellon reunaa kulkee tie hylättyyn pihapiiriin ja Maksanmutka-tielle.

Pihatien varressa hirsiaitta ja maalaamaton talli. Pihapiirissä päärakennus, jota vastapäätä varastorakennus (entinen navetta?), erikoinen kolmen hirsikehän aittarivi, vanha pirtti ja uusi pyöröhirsisauna. Pihapiirin ulkopuolella otsallinen hirsiaitta sekä lato peltojen laidoilla.

Pihapiirin vanhimmat hirsirakenteet ovat luultavasti 1800-luvulta. Nykyisin vapaa-ajankäytössä.

arviointi:

Rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Edustava, yhtenäinen, tyypillinen ja ajallisesti kerroksellinen pihapiirikokonaisuus. Harvinaislaatuinen kolmen hirsikehän aittarivi.

kohteen nimi: Haapala
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-7-18
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: päärakennus 1800-luvun alusta
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Talouskeskus, jossa on muun muassa 1800-luvun alusta periytyvä päärakennus, jossa on kookas ja tyylikäs pirtti. Jykevät rakennushirret on uitettu listä. Leivinuunin on tehnyt 1932 Sorron muurari. Talossa on toiminut vuodesta 1989 lähtien Hailuodon sääasema.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Hahto
 kunta: Hailuoto
 kiinteistötunnus: 72-401-8-12
 kylä/k.osa: Kirkonkylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoitusselite: asuinrakennukset 1883, 1800-luvun loppupuoli ja 1909
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jonka päärakennukset 1800-luvun lopulta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Hailuodon kirkko

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-401-93-1

kylä/k.osa: Kirkonkylä

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1972

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Uusi kirkko on kotatyyppinen ja oli valmistuessaan pisimmälle viety elementtirakenteinen kirkko pohjoismaissa. Valmistuessaan kirkon kokonaispinta-ala aputiloineen oli 640 neliometriä, ja istumapaikkoja oli noin 250. Kirkon lehterin alla olevasta seurakuntasalista löytyi tilat 50 hengelle. Tila on erotettu kirkosta paljeseinällä. Seurakuntasalia laajennettiin alkuperäisten suunnitelmien mukaiseksi vuonna 2001. Tuolloin sisätiloja myös kunnostettiin, mm. kirkon penkit hiottiin ja kankaat vaihdettiin. Lisäosan ja eteistilan laajennuksen suunnitteli arkkitehti Tuomo Juola. Eteisessä on näyttelytila palavasta kirkosta pelastetuille esineille. Vanhasta kirkosta saatua esineistöä on hyödynnetty myös muualla kirkossa. Kirkon yhteyteen kuuluu betonirakenteinen virtaviivainen kellotapuli ja kiviaidan ympäröimä hautausmaa. Alttaritauluna on vanhoja tarreja eli saaristomäntyjä.

historia:

Hailuodon vuonna 1620 valmistunut puukirkko paloi tuntemattomaksi jääneestä syystä vuonna 1968. Kirkon raunioille päätettiin tehdä ulkohartauspaikka ja siirtää uusi kirkko uuteen ympäristöön. Uuden kirkon pääsuunnittelijoiksi valittiin professori Matti Aaltonen ja arkkitehti Irma Aaltonen. Uuden kirkon sijoituspaikaksi valikoitui alue noin sata metriä palaneen kirkon raunioista länteen Kirkonmäellä sijaitsevan uuden pappilan tuntumaan. Suunnittelijoiden perustelut uudelle sijoituspaikalle: "Ehdottamamme sijoituspaikan perusajatuksena on, että kaunis männikkö, jonka voidaan katsoa symbolisoivan Hailuodon asukkaiden vankkumatonta uskoa Korkeimpaan ja tulevaisuuteen, olisi alttaritauluna ulos luontoon kaikkina vuodenaikoina." Kirkon piirustukset lähetettiin rakennushallitukseen 15.4.1970 ja peruskiven muuraus suoritettiin kesällä 1971. Kirkko valmistui kokonaisuudessaan vuonna 1972.

arviointi:

MRKY2015: M

lähteet:

Holmi Eeva. Saarella selällisellä - Kirkkoherra Lauri Holmin virkavuodet 1963- 1996. Perheen tapahtumia hailuotolaisten rinnalla saaren tyvenessä ja tyrskyssä.

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Hailuodon kotiseutumuseo Kniivilä

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus:

kylä/k.osa: Kirkonkylä

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: eri ikäisiä rakennuksia 1712-1950-luvulle

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus; 02 Talli-puoti; 03 Navetta; 04 Aitta (vaateaitta, vasen); 05 Aitta (vilja-aitta, 2. oikealta); 06 Aitta (suola-aitta, oikea); 07 Sauna; 08 Puimahuone (kalustovaja); 09 Massiinhuone; 10 Riihi ja lato; 11 Kuivaamo (vasen); 12 Kuivaamo; 13 Kalastusaitta (verkkooaitta); 14 Kalastusaitta (verkkooaitta, oikea); 15 Torppa; 16 Torpan navetta; 17 Torpan sauna; 18 Paja; 19 Aitta (oikea Torpan lähellä); 20 Aitta (keskimmäinen); 21 Aitta (Kuuston, vasen); 22 Tuulimylly; 23 Venevaja; 24 Lato (laakakuivuri);

kuvaus:

Hailuodon kotiseutumuseon omistaa Hailuodon kunta. Museolle on nimetty museoisäntä ja museotoimikunta.

Kniivilän päärakennuksen lisäksi pihapiiriin kuuluu kolme aittaa, talli-puoti, sauna ja navetta latoineen. Pihan läpi on kulku viereiselle Virpin tilalle, jonka vanhat rakennukset muodostavat Kniivilän kanssa ehjän kokonaisuuden. Yksi Virpin tilan aitoista on Kniivilän aittarivissä (toinen vasemmalta). Marjaniemeen vievän maantien toisella puolella on vielä Kniivilän alkuperäisiä rakennuksia suuri puimahuone ja pieni hirsinen massiinhuone, joka on siirretty nykyiselle paikalleen Virpin puolelta.

Loput maantien toisella puolella olevat rakennukset on siirretty muualta. Virpin tilan takana pellolla on siirretty tuulimylly. Inventoituja rakennuksia on yhteensä 24.

Museon esineistö koostuu suurelta osin Kniivilän käytössä olleista esineistä ja opettaja J.L.Suomelan 1930-luvulta lähtien keräämistä kokoelmista.

LÄHIYMPÄRISTÖ: Rakennukset sijaitsevat maantien ja pyörätien varressa molemmin puolin tietä, kirkonkylän raitilla. Kuivaa mäntymetsää tien toisella puolella, piha on niittyä, avoin peltomaisema jatkuu samassa pihassa olevan naapurin ympärillä.

LUETTELOINTIPERUSTE: Vanhan pihapiirin asuinrakennus 1920-luvulta, talli-puoti, hirsinavetta ja sauna 1930-50-luvulta, kolme aittaa 1800-luvulta, puimahuone ja massiinhuone 1900-luvun alkupuolelta. Täydennetty siirretyillä rakennuksilla: Riihi, kaksi kuivaamoa, kaksi kalastusaittaa, torppa ja sen hirsinavetta ja sauna, paja ja kolme aittaa kaikki 1800-luvulta tai 1900-luvun alusta, sekä tuulimylly vuodelta 1712 ja 1990-luvulla rakennetut venevaja ja lato. Ehjä, monipuolinen kokonaisuus maisemallisesti keskeisellä paikalla.

Rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokas kohde. Jokaisen rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo on merkitty Arviointi-kohdassa.

historia:

Kniivilän tila on tunnettu jo 1600-luvun alussa, se on ollut kruunutila. Vuonna 1872 majakkamestariksi tullut kapteeni Ludvik Lalin osti puolet tilasta, joka on nykyään naapuri Virpin tila. Kniivilän lapset lähtivät 1900-luvun alussa Amerikkaan ja myivät osuutensa tilasta isänsä veljelle Juho Kniivilälle. Hänen neljästä lapsestaan kukaan ei avioitunut, Hanna, Heikki ja Eemeli Kniivilä olivat tilan viimeiset asukkaat. Viimeisen kuoltua 1978 tila siirtyi valtion omistukseen.

Vuonna 1979 valtio lahjoitti tilan Hailuodon kunnalle ehdottaen sitä museoksi. Kniivilän kotiseutumuseo vihittiin museoksi 2.8.1988 kotiseutupäivien yhteydessä.

Kniivilään ei koskaan hankittu sähköjä eikä vesijohtoa, jotka tulivat Hailuotoon 1953 ja 1960-luvulla.

Eemeli Kniiviläkin oli ollut Amerikassa. Heikin kanssa tilaa isännöidessään hän hoiti raha-asiat, kun taas Heikki oli taitava puutoissa. Maanviljelyn ohessa he kasvattivat hevosia, joita myivät Ruotsiin.

Rakennuksista osa on luultavasti siirretty 1900-luvun alkupuolella Sauvolaisen tilalta, josta Eemeli Kniivilä osti osan. Luultavasti talli-puotin toinen osa ja navetan lato ovat sieltä. Kniivilän ja Virpin navetoiden paikalla oli ennen yhteinen navetta, jonka päässä oli keittokota. Asuinrakennus on samanlainen kuin Piilin vanha talo Kujalannurkalla, lisäksi kolmaskin talo on Hailuodossa tehty samanlaisena. Asuinrakennusta vastapäätä oli vielä 1900-luvun alkupuolella kellarituvaksi sanottu rakennus, jossa oli pirtti ja kamari sekä alla kellari.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 1-3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Museovirasto, Ympäristöministeriö 1993

Museoita Pohjois-Pohjanmaalla, toim. Päivi Haapasaari, Pohjois-Pohjanmaan museo 2002

J.L.Suomela: Hailuoto - Entisiä vaihteita, Oulu 1967

Suullista tietoa antanut: Arvo Virpi 30.8.2005

kohteen nimi: Hailuodon nuorisoseuran talo

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-402-2-49

kylä/k.osa: Ojakylä

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1923

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rakennusmestari Johannes Karvosen suunnitelmien mukaan rakennettu ja vuonna 1923 valmistunut, vuosisadan alkupuolen tyylipiirteitä kantava suurehko nuorisoseuran talo. Pihapiirissä on myös pieni punainen vaakalaudoitettu sauna- ja varastorakennus ja sotaan lähdön muistokivi.

historia:

Nuorisoseurantalo on rakennusmestari Johannes Karvosen suunnittelema. Rakennus valmistui vuonna 1923 pian tupaantuliaisiltamien jälkeen tulipalossa tuhoutuneen vastaavan tilalle.

Laajennukset ja muutokset: Pärekatto korvattu huovalla vuonna 1956. Vuonna 1973 vesijohto vedetty keittiöön ja 1983 wc- tilat rakennettu taloon. 1950- luvulla pyöreät pönttöuunit vaihdettu kamiinoinhin (lattiassa on nähtävissä alkuperäisten uunien rajat). Muita muutostöitä: ikkunat kunnostettu ja sisätiloja uusittu. Vuonna 2007–08 keittiö ja wc- tilat uusittu ja vuonna 2009 huopakate vaihdettu. Vuoden 2013 kesälle suunnitteilla pintaremonttia.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

Hailuodon Nuorisoseura ry:n puheenjohtaja Maarit Parrilan haastattelu 2013.

kohteen nimi: Havana
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-88-3
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1870-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Havanan Luovontien varressa kiinni oleva pihapiiri avoimine viljelyksineen ja merinäkömelineen muodostaa maisemallisesti komean kokonaisuuden. Pihapiirissä on vastakkain kaksi vanhaa hienosti detaljoitua 1800-luvulta olevaa päärakennusta, punainen kookas talousrakennus pihatien varressa, sitä vastapäätä hirsipintaiset aitat (talli- ja puojirakennuksia?), punainen vanha hirsinavetta niiden takana, yksittäisiä aittoja, talousrakennuksia sekä paljon muita eri aikakausien talousrakennuksia. Uusi navetta on neliömäisen vanhan pihapiirin ulkopuolella vanhasta hirsinavetasta rantaan päin, kuten muut uudemmat maatalouteen liittyvät rakennukset. Luovontien toisella puolella Havanan pellolla tien varressa (vanhan hirsinavetan kohdalla) on kaksi maalaamatonta hirsiaittaa.

Ajallinen kerroksellisuus on Havanassa vahva. Tilalla harjoitetaan maanviljelystä. 1980-luvulla rantaan päin on rakennettu omakotitalo, jossa tilan nuori isäntäpari asuu. Rannempana on myös pienemmän vaalean asuinrakennuksen pihapiiri, jossa on yksi talousrakennus.

Havanan avoimet pelto- ja merinäkömät ovat käyneet harvinaisiksi Ojakylässä viljelyn ja laidunnuksen vähentymisen vuoksi. Havanan kohdalla Hailuodolle ennen tyypillinen avoin maisema on yhä voimissaan. Asukkaat arvostavat kylän komeimpiin kuuluvaa maanviljelyn ansiosta avoimena pysyvää maisemaa.

historia:

Havanan pihapiirissä on kaksi 1800-luvun päärakennusta. Toinen on ajoitettu 1870-luvulle. Navettaa on rakennettu useaan otteeseen, mutta betonitiiliä on 1950-luvulta tai sitä ennen rakennettu. Uusi asuinrakennus on rakennettu 1979-80 lähemmäs Ojakylänlahtea. Pihapiiristä rantaan päin on myös ennen sotia rakennettu T-ikkunainen asuinrakennus ja sen talousrakennus vastapäätä uutta asuinrakennusta. Ilmeisesti tapana on yhä rakentaa vanhalle tai nuorelle sukupolvelle uusi asuinrakennus, joka ilmentää oman aikansa rakennustapaa ja -tyyliä. Ajallinen kerroksellisuus on vahva Havanassa. Vanhat rakennukset näyttävät pääosin hyväkuntoisilta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Heikkalan talot ja tuulimylly
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-11-17,-34,-36,-25
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Neljään osaan jakautunut taloryhmä, asuinrakennukset pääosin 1860-luvulta. Viisi aittaa, joista vanhin ehkä 1600-luvulta.

Heikkalassa on yksi saaren kolmesta säilyneestä tuulimyllystä. 1900-luvun alussa Hailuodossa oli yli 50 tuulimyllyä.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten nurkista. Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto .

kohteen nimi: Henttu
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-26-40, 26-42
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltojen ympäröimä talonpoikainen pihapiiri, jossa on kaksi 1800-luvun asuinrakennusta. Pihapiirissä on myös 1800-luvun alkupuolella rakennettu aitta, 1900-luvun alkupuolelta oleva talli/puojrakennus sekä uudempia ulkorakennuksia.

kuvaus:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: **Hovi**
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-18-69
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yksi Hailuodon vanhimmista asuinrakennuksista, joka on ilmeisesti rakennettu kolmessa vaiheessa. Nokisista hirsistä päätellen osa on ollut alkujaan savupirtti. Itäpäädyssä on lämpöeristämätön lautahuone multapenkkalattioineen. Länsipäädyssä olevassa kamarissa on alkuperäinen multapenkki, mutta uunin paikka on muutettu.

Pienehkön päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on pieni navetta ja 1940-luvulla rakennettu sauna.

historia:

Hovinmaan eli Annusen talouskeskusta pidetään yhtenä Hailuodon vanhimmista säilyneistä asuinrakennuksista. Kylän tarinoiden mukaan tälle seudulle, jossa on jyrkin ranta kaakkoispuolella olevaan Kirkkojärveen, olisi aikoinaan suunniteltu lääninherran asuinpaikkaa – siitä Hovin nimi. Talo on todella vanha, jos se ja sen nimi ovat vuosilta 1652-1675, kun Hailuoto oli läänitettynä Taube-suvulle. Vuosina 1671-1674 voutina oli Anders Schalin joka asutti kirkkoherralta ostamaansa Annusen taloa. Hovi on siis saattanut olla voudin asuin paikka.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

kohteen nimi: Hyypän aitta
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-81-0
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: pyynti ja luontaistalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nykyiselle paikalle muualta siirretty entinen kalamökki.

arviointi:

MRKY2015: H

kohteen nimi: **Iljana**
 kunta: Hailuoto
 kiinteistötunnus: 72-402-18-26,-23,-36-68
 kylä/k.osa: Ojakylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoitusselite: Heikkilän päärakennus 1890-luku, Iljanan päärakennus 1800-luku
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tiivis talopoikaistalojen ryhmä, jossa on myös uusia rakennuksia. Tämä kolmen talon ryhmä löytyy jo 1700-luvun kartoista.

Heikkilän päärakennus periytyy 1890-luvulta, lisäksi pihapiirissä on aittoja vuodelta 1909, halkovarasto vuodelta 1910, sauna vuodelta 1958 ja kesäkeittiö, jossa on ollut maitokamari ja meijeri.

Iljanan päärakennus on 1800-luvulta ja navetta vuodelta 1930. Pihapiirissä on lisäksi vanha riihi ja aittoja.

historia:

Heikkilä, Iljana ja Eino Heikkisen tila muodostavat perinteisen hailuotolaisen tiiviin rakennusryhmän, jossa selviä tilan rajoja on vaikea hahmottaa. Tilat lienevät olleet aikanaan yhtä kantatilaa.

Aksel Heikkinen osti nykyisen Heikkilän tilan aikoinaan Iljanan auksuunista. Osa tilan vanhoista rakennuksista - tallit, navetta, riihet ja latoja - on purettu 1970-luvun alkupuolella. Pihapiirissä on kuitenkin jäljellä vielä joukko vanhoja aittoja ja muita piharakennuksia. Päärakennus on korjattu 1981 ja navetta 1988. 1980-luvulta on peräisin myös uusi varasto.

Iljana on ollut nykyisen omistajasuvun hallusta vuodesta 1732. Vanha päärakennus on 1800-luvulta. Se on korjattu ja korotettu 1953, jolloin kuisti siirrettiin toiselle sivulle. Navetta on vuodelta 1930. Sitä on korjattu ja laajennettu 1978 ja 1984. Kesämökki on siirretty uuden asuinrakennuksen tieltä nykyiselle paikalleen. Tilalle rakennettiin uusi konehalli 1987.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Maatilahallitus, 1988. Pihapiirien parhaat. Valittuja maatilaympäristöjä. Rakentajain Kustannus Oy.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Iljanan Päättalo
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-1-28
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus 1912
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Neliömäinen komea pihapiiri on pääosin hyväkuntoinen, vaikka korjaustarpeitakin on. Pihatien varressa kasvaa 2 suurta iäkästä kuusta. Pihaa ympäröivät viljellyt viljapellot. Neliömäinen pihapiiri ei näy kovin hyvin päätielle puuston vuoksi.

Keltaisen päärakennuksen ja vanhan jo hivenen matalalla olevan luonnonkiviperustaisen punaisen päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on päärakennusta vastapäätä pitkä talli- ja puojirakennus, hirsinavetta, jossa on savirappaus alaosassa, pihatien varressa pirtti/kesäkeittiö sekä navetan takana oleva lautaverhoiltu talli.

Pihatie jatkuu peltotienä kohti metsää. Sen varressa osoittessa Isolantie 17 on vaalea 1900 rakennettu asuinrakennus, jonka mailla on useita latoja ja aittoja peltotien varressa. Asuinrakennuksen pihapiirissä on punainen lautaverhoitu talousrakennus. Isolantie 17 on miltei Isolan pihapiirin jatkeena Isolan pihan pensaiden takana. Isolantie 17 on lohkottu Iljanan Päättalosta.

historia:

Iljanan Päättalon pihapiiri komealla paikalla, joskin puusto peittää sen päätielle osittain. Iljanan Päättalo on lähellä toista Päättaloa. Iljanan Päättalon päärakennus on Luovontien suuntainen. Ulkoasu on säilynyt hyvin perinteisenä. Sen ikkunatyyppi on samanlainen kuin vanhassa päärakennuksessa. Vuosina 1911-12 tehdyssä päärakennuksessa on komea alkuperäisessä asussaan säilynyt pirtti. Pihamaata rajaava 1800-luvulla rakennettu entinen päärakennus on siirretty nykyiselle paikalleen ennen uuden talon rakentamista vuonna 1910.

Talo on ollut aikanaan varakas ja uudistusmielinen, sillä talossa on ollut monisiipinen tuulella käyvä vesipumppu. Sen malli lienee Amerikasta. Taloa on kutsuttu ja kutsutaan yhä Miljoona-Päättaloksi (Merilä, E.).

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1: Oulun kaupunkiseudun osa-alue : Iijokisuun osa-alue : Oulujokilaakson osa-alue : Koillismaan seutukunta / [selvityksen tekijät Anneli Salmela, Olli Eskelinen]. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, 1993.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1: Oulun kaupunkiseudun osa-alue : Iijokisuun osa-alue : Oulujokilaakson osa-alue : Koillismaan seutukunta / [selvityksen tekijät Anneli Salmela, Olli Eskelinen]. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, 1993.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Iso Sunikari ja Fiskin Sunikari

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: useita

kylä/k.osa: Kirkonkylä

tyyppi: kalastus

ajoitus: moniperiodinen

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Iso Sunikarin ja Fiskin Sunikarin vanhat kalamökit ovat saaneet rinnalleen uusia mökkejä, jotka poikkeavat tyyliltään vanhoista. Korkean Sunikarin kalastuskylässä on säilynyt kymmenkunnan kalamökin ja vajan kokonaisuus, mutta myös täällä on uutta kesäasutusta. Alkuperäisimmässä asussa lienee säilynyt Rautaletton kalamökit. Kaikissa kalamökkikylissä on kuitenkin edelleen koettavissa genius loci, paikan henki.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Hailuodon maapolittinen ohjelma Ehdotus 26.5.2011. Hailuodon kunta.

kohteen nimi: **Isola**
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-21-49,-13,(1-29)
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: osa päärakennuksesta tuotu paikalle 1814
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Isolan suljetussa pihapiirissä kahden talouden päärakennukset ovat nurkittain siten, että Isolantien kulkee niiden välistä pihapiiriin. Korven päärakennus on Luovontien suuntainen. Pihapiirissä on kaksi navettaa pihan pohjoisnurkassa, Isolan talli- ja puojirakennus vasten Korpea sekä pienempi asuinrakennus Korven päärakennuksen vieressä. Isolan talon luoteisnurkalla on pienempiä talousrakennuksia: asuinrakennus/kesäkeittiö, maakellari sekä aitta. Navettojen takaa kulkee peltotie, jonka varressa on yhteensä viisi latoa tai tallia.

historia:

Isolan talorypäs muodostuu useasta taloudesta. Toisen päärakennuksen pirtti on siirretty Vihannista vuonna 1814. Kertomusten mukaan hakureissulle on tarvittu 18 hevosta rekineen. Kookkaan tallirakennuksen lisäksi pihapiiriin ympärillä on useita iäkkäitä talousrakennuksia. Yksi näistä on 1700-luvun alussa luotolaisesta puusta rakennettu savupirtti, joka sittemmin siirrettiin riieksi ja päättyi myöhemmin traktoritalliksi.

Talon vanhimman asuinpaikan kerrotaan olevan rakennusryhmän pohjoispuolella. Isolan taloa on voimakkaasti uudistettu 1978, jolloin siihen rakennettiin uudisosa.

Isolan talon nurkalla Luovontien suuntainen Korpi (Isolantie 16) on asukkaan kertoman mukaan 1700-luvulta. Pihapiirin lounaisreunassa on 1900-luvun alkupuolella rakennettu Isolantie 17:n pihapiiri. 1970-luvulla latojen taakse pihapiiriin koillispuolelle on rakennettu vapaa-ajan asunto, joka ei näy metsän keskeltä juurikaan. Rannanperän aitat kuuluvat Isolan taloon.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1: Oulun kaupunkiseudun osa-alue : Iijokisuun osa-alue : Oulujokilaakson osa-alue : Koillismaan seutukunta / [selvityksen tekijät Anneli Salmela, Olli

Eskelinen]. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, 1993.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Isolan ladot
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-21-49
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ailastosta lounaaseen alkavalla peltoaukealla tien varressa sijaitseva harvinaistunut latorpari on komealla paikalla. Pelloilla on myös pari muuta latoa kaempana. Olkikattoiset heinäladot ovat olleet Hailuodolle tyypillistä, nykyisin harvinaistuvaa maatalousperinnettä. Olkikattoisen ladon katto näyttää viime aikoina uudistetulta. Metsänpuoleisen ladon katto on peltiä. Ladot kuuluvat Isolan talolle.

Nykyisin moni hailuotolainen perinteinen olkikatto on korvattu pellillä. Toisaalta moni lato on jätetty tarpeettomana joko odottamaan hidasta lahoamista tai polttopuuksi joutumista. Peltö ja ladot -yhdistelmä on vaarassa maatalouden muutoksen vuoksi.

arviointi:

MRKY2015: Ht

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Iso-Niku, Raappanan Niku

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-402-15-54 ja 15-83

kylä/k.osa: Ojakylä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Nikulan talosta metsään päin sijaitseva vanha kahden talouden kaksoispihapiiri, jossa korkea luonnonkivijalkainen kahden talouden päärakennus on rakennettu yhteen, kuitenkin niin että eri osat erottuvat selvästi toisistaan myös tyylillisesti.

Toisen talouden (15:83) pihapiiri on kolmelta suunnalta rajattu rakennuksin. Pihapiirissä on päärakennuksen lisäksi vanha pienempi asuinrakennus (kesäkööki) päärakennuksen nurkalla, uusi asuinrakennus (vapaa-ajanasunnoksi rakennettu vuonna 1983) vastapäätä päärakennusta, maalaamaton hirsiaitta sekä punainen talli pihapiirin pohjoisnurkassa.

Toisen talouden (15:54) pihapiiri avoimempi. Sitä rajaavat päärakennus, uusi asuinrakennus ja hirsinavetta. Piha on kasvamassa pian umpeen. Osa pihapiiriä rajanneista rakennuksista on voitu purkaa, sillä ainakin yksi kivijalka on pihlajan alla hirsinavetan lähellä.

Pihapiiri on suljettu ja erikoislaatuinen myös tunnelmaltaan. Pihapiiri jää hivenen syrjään Luovontieltä puuston keskelle.

Vanhat pää- ja talousrakennukset kannattaisi kunnostaa, jotta suuremmilta vahingoilta välttyttäisiin. Toinen pihapiiri on paremmassa kunnossa esim. kattojen osalta. Huovan alta pilkistävät päreet voivat ennakoida vaurioita, ellei korjauksia tehdä. Nykyisin rakennukset ovat vapaa-ajanasuntoina.

historia:

Toinen Nikula eli Iso-Niku (tai Raappanan Niku) on kulttuurihistorialtaan erityisen mielenkiintoinen.

Iso-Niku on ollut asuttu paikka vähintään 1700-luvulta, ja sen korkealla kivijalalla oleva päärakennus on iäkäs. Mukulakivinavetta on purettu pääpiirteissään, mutta kesäkööki, puoji ja talli ovat jäljellä. Vanha sauna ja korkealle toisen rakennuksen kylkiäiseksi rakennetut käymälät on purettu. Pihassa on uusi kesäkäytössä oleva asuinrakennus.

Talossa on asunut Otto Lindgren, myöhemmin Otto Karhina tunnettu kunnallismies Oulusta, oli hankkinut tilan itselleen 1893. Lyhyenä Hailuodon-kautenaan maanviljelijäksi opetteleva nuorukainen ehti perustaa jo saapumisvuotenaan Hailuodon nuorisoseuran.

arviointi:

Kohteella on seudullista ja paikallista arvoa. Erityistä Otto Karhiin liittyvä kulttuurihistoria. Historiallisia ja rakennushistoriallisia arvoja. Harvinainen, edustava ja ajallisesti kerroksellinen kokonaisuus, jossa tyypillisiä talousrakennuksia.

Harvinaisuus, tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen todistusvoimaisuus sekä kerroksisuus.

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1: Oulun kaupunkiseudun osa-alue : Iijokisuun osa-alue : Oulujokilaakson osa-alue : Koillismaan seutukunta / [selvityksen tekijät Anneli Salmela, Olli Eskelinen]. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, 1993.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Jopila, ent. Mäkelä
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-21-5
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: uusien omistajien 1930-luvulla tekemiä laajennuksia useissa rakennuksissa
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Jopilan neliömäinen pihapiiri on peltojen ja metsän rajassa. Pihatien varressa on ensimmäisenä uusi autotalli ja sen vieressä sauna. Päärakennusta vastapäätä on talli- ja puojirakennus. Pihapiiriä rajaa myös hirsinavetta. Hieman kauempana on hirsiaitta ja sen vieressä rankaliiteri.

historia:

Jopilan tila on saanut nimensä rakentajansa Jopi Parrilan (Job Parr) mukaan. Päärakennuksen nykyinen keittiö- ja tupapääty on rakennettu 1890-luvulla. Sisäänkäynti oli nykyisen kuistin oikealla puolella, alkuperäinen kuisti on ollut pieni, ehkä avokuisti. Nykyisen keittiön paikalla oli kamari, ja tupa toimi perinteiseen tyyliin myös keittönä.

Mäkelät muuttivat Jopilaan keuhkautta 1929. Rakennusta laajennettiin 1930-luvun alussa nykyisellä kamaripäädellä, ja nykyinen kuisti rakennettiin rakennuksen keskelle. Rakennus oli maalattua kokonaan valkoiseksi, myös ikkunanpielet ja nurkat. Myöhemmin rakennus oli vaalean rusehtava. Ikkunanpielet ja nurkat olivat tummanruskeita. Rakennuksen pärekatto vaihdettiin huopaa 1950-luvulla. Nykyinen peltikate on lisätty huovan päälle 80-luvun lopulla. Samoihin aikoihin rakennuksen tupapäätyä on lisäeristetty sisäpuolelta. Rakennuksessa on asuttu vakituisesti vuoteen 1987 asti. Siitä asti rakennus on ollut lomakäytössä, mutta tupapäätyä on pidetty lämpimänä myös talvisin.

Pihapiirissä on vanha sauna, joka on hirsiosaltaan päärakennuksen ikäinen. 1930-luvulla sitä on laajennettu rankorakenteisella eteisellä. Sauna oli hirsipinnalla 50-luvulle saakka, jolloin se vuorilaudoitettiin ja maalattiin punamullalla. Hieman päärakennuksen takana on hirsiaitta, joka on rakennettu nykyiselle paikalleen 1930-luvulla. Sen runkona on vanha rihi (ehkä 1800-luvun lopulta), joka on siirretty joltain muulta tilalta Jopilaan. Rihestä tehtiin 2-kerroksinen aitta, jossa pystyi nukkumaan kesäisin. Aitta vuorilaudoitettiin ja toiseen kerrokseen tehtiin pieni ikkuna. Myös aitta oli pärekattoinen, nykyinen huopa on 1960-luvulta.

Päärakennusta vastapäätä oleva talli- ja puojirakennus rakennettiin entisen tallin paikalle 1930-luvun alussa. Samanikäisiä ovat myös pihapiiriä rajaava hirsinavetta ja tallin takana oleva maalaamaton rankaliiteri. Aitan läheisyydessä on 1930-luvulla rakennettu rankalato, jonka vierellä ollut hirsilampola purettiin 70-luvulla.

Perinteisen tyyliseksi maataloksi ja neliömäiseksi pihapiiriksi Jopilan torppa muuttui 1930-luvulla, jolloin rakennettiin aitta, talli- ja puojirakennus, navetta sekä asuinrakennuksen laajennus. Vanhan torpan rakenteista jäljellä ovat vuoden 1891 vakuutuskirjoissa oleva päärakennuksen pirttipääty ja sauna.

Pihapiiriin kuuluu myös uudempia rakennuksia, kuten autotalli 1960- tai 1970-luvulta. Autotalli on sijoitettu vanhan neliömäisen pihapiirin ulkoreunalle pihatien varteen.

Pihapiirissä on ajallista kerroksellisuutta.

arviointi:

Tyypillinen ja edustava ajallisesti kerroksellinen 1900-luvun alkupuolen pihapiiri, jossa useita maatalouteen liittyviä rakennuksia. Autotalli on uuden tarpeen mukaan rakennettu 1900-luvun jälkipuoliskolla. Aitan räystääslaudoitus harvinainen.

Tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Hailuodon rantayleiskaava. Kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennuskannan inventointi: osa 1. Kohde- ja alueinventointi. Ympäristötaito Oy, 1997.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: **Juntti**
 kunta: Hailuoto
 kiinteistötunnus: 72-401-6-31
 kylä/k.osa: Kirkonkylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1918-1944
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Näyttävä talonpoikainen pihapiiri.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten nurkista. Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto.

kohteen nimi: Järvelä
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-4-25, 4-38, 4-6
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kolmen tiiviisti rakennetun talon - Perätalon, Veijolan ja Järvelän - ryhmä, jossa on asuinrakennusten lisäksi runsaasti vanhoja talousrakennuksia. Taloilla oli yhteinen piha 1950-luvulle saakka, jolloin Järvelän kuisti siirrettiin talon toiselle puolelle.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Kalaja
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-25-14
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Harjanteen männikön eteläpuolella sijaitseva talonpoikainen pihapiiri, johon kuuluu komean päärakennuksen ja talousrakennusten lisäksi kankaan reunassa oleva lautarakenteinen pikkupuoli. Päärakennuksessa on komea sali. Talli- ja puojirakennus on kookas ja säilyttänyt perinteisen asunsa.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Kartimo
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-26-33
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alkupuolen päärakennuksen, hirsinavetan ja puojin muodostama ehyt pihapiiri maisemallisesti tärkeällä paikalla.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten nurkista. Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto.

kohteen nimi: Kaupin tuulimylly
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-29-42
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun jälkipuolisko
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kunnostettu tuulimylly 1800-luvun jälkipuoliskolta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kauppi**
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-29-39
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1860-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava talonpoikainen pihapiiri, jonka päärakennus periytyy 1860-luvulta. Pihapiirin muut rakennukset ovat varasto ja autotalli, saunarakennus, varastorakennus ja entinen ns. masiinihuone ja kauempana sijaitsevat riihet sekä punaiseksi maalattu aitta.

historia:

Päärakennus voidaan ajoittaa 1860- luvulle.

Laajennukset ja muutokset: Haastattelun perusteella rakennus on peruskorjattu joko vuonna 1953 tai 1954. Remontin yhteydessä rakennusta korotettiin. 1990- luvun alkupuolella on rakennusta laajennettu päätielle osoittavasta päästä. Ulkolaudoitus on vaihdettu peltiin vuonna 1987. 1980- luvulla rakennukseen on vedetty vesijohto sekä rakennettu sisä vessa. Leivinuuni on 1930-luvulta. Pihapiirin kuuluvat muut rakennukset ovat: varasto ja autotalli, saunarakennus, varastorakennus ja ent. ns. masiinihuone ja kauempana sijaitsevat riihet (nykyisin puuvarastoina) sekä punaiseksi maalattu aitta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

Esteri Kauppi haastattelu 2013.

kohteen nimi: Keskiniemen tunnusmajakka ja loisto (Karvon pooki)
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-14-62
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: merenkulku
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: tunnusmajakka 1857, loisto 1920- tai 30-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tunnusmajakka vuodelta 1857 ja loisto on 1920- tai 1930-luvulta. Keskiniemen tunnusmajakan suunnitteli omaperäisistä merimerkeistä tunnettu Albin Stjerncreutz. Keskiniemen tunnusmajakka on samanlainen kuin Kristiinankaupungin edustalla sijaitseva Härkmeren tunnusmajakka. Rakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan, ja sen historiallinen funktio on selkeä ja ymmärrettävä. Keskiniemen tunnusmajakka kuuluu samaan historialliseen kokonaisuuteen kuin Marjaniemen majakka ja luotsiasema.

Tunnusmajakan vieressä sijaitsee matalalle rautaristikkojalustalle perustettu loistomerkki. Se on tehty korvaamaan ja täydentämään päivämerkinä toimivan tunnusmajakan tehtäviä. Loistorakennelma on hyvä esimerkki aikansa turvalaitetekniikasta. Sen yhteydessä on säilynyt muun muassa kaasupullojen varastokoppi.

Rakennuspari kuvastaa merenkulun turvalaitteissa tapahtunutta kehitystä. Ne ovat myös olennainen osa historiallisesti kerrostunutta ja hyvin säilynyttä Oulun kaupunkiväylää.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Nyman Harri, 2009. Meriväylien rakennusperintö. Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 21.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Kesti
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: Kestintie 43
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus 1894
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on 1894 rakennettu päärakennus. Talon länsipuolella on Kestin sotamännyn kelo. Pikkuvihan aikana Tapani Löfvingin sissit ja venäläinen sotaväenosasto kahakoivat talon ja männyn tuntumassa.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Ketola-Prokko
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-14-82
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus 1910, navetta 1920
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jonka päärakennusta lieenee muutettu 1910-luvun tienoilla. Osa rakennuksesta on huomattavasti vanhempi ja se tunnetaan vuoden 1884 vakuutuskirjoissa. Navetta-lanta-tallirakennus on valmistunut vuoden 1920 tienoilla. Ketolan puoji ja kotimännikkö ovat päätien toisella puolella.

historia:

Ketola-Prokko on merkitty asuinpaikkana jo vuoden 1766 karttaan. Päärakennusta lieenee muutettu 1910-luvun tienoilla, mutta osa rakennuksesta on huomattavasti vanhempi ja se tunnetaan vuoden 1884 vakuutuskirjoissa. Pohjoistuulilta suojaava navetta-lanta-tallirakennus on valmistunut vuoden 1920 tienoilla. Pihapiirin neliöksi sulkenut kesäkööki on purettu. 1960-luvulla päätie Ketolan ja Sauvolan välillä siirrettiin nykyiseen paikkaansa. Aiemmin se kulki taloryhmien läpi.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Kirkonkylän kansakoulun vanhat rakennukset

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-401-13-115

kylä/k.osa: Kirkonkylä

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vierekkäin sijaitsevat harjakattoiset kermanvalkoiset vanhat koulurakennukset on rakennettu 1900-luvun alkupuolella. Nykyisin kirjastoksi kunnostettu rakennus on rakennettu alakansakouluksi vuonna 1937 rakennusmestari J. Karvosen suunnitelmien mukaan. Toinen vanhoista koulurakennuksista on rakennettu vuonna 1911 naisopettajan koulun tyyppipiirroksia mukaillen, laajennettu vuonna 1931, ja on ollut käytössä 2000-luvulle asti. Pihapiiriin on myöhemmin rakennettu myös liikuntahalli ja uusi koulu.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

kohteen nimi: Kittilä
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-84-2
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennuksen vanhin osa 1700-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kylän pohjoispuolella noin kilometrin päässä päätieltä sijaitseva talouskeskus. Kittilän kokonaisuuteen kuuluu lukuisia sekä uusia että perinteisiä talous- ja tuotantorakennuksia. Kittilän vanhan pihapiirin länsipuolelle on rakennettu uudempia matalia asuinrakennuksia. Vanhaa pihapiiriä hallitsee puinen kermanvaalea asuinrakennus, jonka vanhin osa on 1700-luvulta. (haastattelu) Päärakennusta ympäröi useita heikompaan kuntoon päässeitä punaisia talousrakennuksia. Päärakennuksen pohjoispuolella osittain samaan pihapiiriin liittyneenä, mutta toisen perheen omistuksessa, on toinen vaalea asuinrakennus, johon liittyy vaille käyttöä jääneitä tuotantorakennuksia, pieni saunarakennus, sekä hirsinen aitta.

historia:

Siitepölytutkimukset osoittavat, että Hailuodon vanhimmat asuinpaikat olisivat saattaneet sijaita Kittilän vanhan päärakennuksen läheisyydessä.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois-Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

Ossi ja Kaisa Suomelan haastattelu 2013

kohteen nimi: Kivipää
 kunta: Hailuoto
 kiinteistötunnus: 72-402-13-59
 kylä/k.osa: Ojakylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1918-1944
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kivipään pihapiiri sijaitsee metsäisellä paikalla Kottaintien varressa ampuraradan lähistöllä.

Kivipään talosta on jäljellä vapaa-ajanrakennuksena käytettävä mökki/asuinrakennus sekä pihapiiriin kuuluvat neljä talousrakennusta. Pihatien molemmin puolin on ikkunalliset talousrakennukset, joista hirsi- ja lautarakenteinen talousrakennus on päärakennusta vastapäätä. Pienen ikkunallisen pystylaudoitettun talousrakennuksen yksityiskohdat viittaavat 1960-lukuun. Hirsiosaisen rakennuksen takana on pitkä ikkunaton talousrakennus. Pihapiirin ulkopuolella on saunarakennus.

historia:

Entisen komean Kivipään talon pellot kuivuivat viljelykelvottomiksi kuiviksi hiekkakentiksi 1930-luvulla Isolanojan syventämisen yhteydessä. Myöhemmin puretussa kookkaassa talossa toinen pääty oli säilynyt kylmänä kehänä 1970-luvulle asti. Komeasta Kivipäästä on jäljellä lomarakennuksena käytettävä mökki, joka on rakennettu 1910-20-luvulla. Piharakennuksissa on nähtävissä arvokasta ajallista kerroksellisuutta. Etenkin luonnonkiviperustaiset hirsiosat ovat vanhoja.

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1: Oulun kaupunkiseudun osa-alue : Iijokisuun osa-alue : Oulujokilaakson osa-alue : Koillismaan seutukunta / [selvityksen tekijät Anneli Salmela, Olli Eskelinen]. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, 1993.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Koivukylä
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: useita
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kirkonkylän lounaispuolella olevalla viljelysalueella sijaitseva perinteinen asutusryhmä, joka on jo vuoden 1766 kartassa. Alueeseen kuuluvat Pramila, Kenttä, Paavola ja Rantasuo.

Pramila (72-401-12-21, 72-401-22-13) Pramilan taloryhmän yhden asuinrakennuksen pirtti on säilyttänyt talonpoikaisen asunsa.

Rantasuo () Neliömäinen piha, jossa 1800-luvun jälkipuoliskolla rakennettu asuinrakennus.

Kenttä (72-401-11-19, -11-43, -11-44, -11-51) Kenttä on neljään osaan jakautunut pihapiiri. Hanni, Perälä ja kaksi Klemetin päärakennusta muodostavat tiiviin neljän talon ryhmän. Klemettilän päärakennus on vuodelta 1890, Hannin 1800-luvun keskivaiheilta ja Perälän 1920-luvulta.

Paavola (72-401-10-99)

arviointi:

MRKY2015: R,M

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Koivuranta, Nuorten Ystävät ry:n kesäsiirtola

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-402-11-1

kylä/k.osa: Ojakylä

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: rakennettu 1912

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Koivuranta;

kuvaus:

Koivuranta sijaitsee lähellä Ojakylänlahden rantaa tien päässä. Pihapiiri on laidoiltaan umpeutunut hieman. Näköyhteys rantaan on pensoittunut.

Entisen kesäsiirtolan pihapiirissä ovat säilyneet päärakennus, hienosti detaljoitu päärakennuksen tyylinen leikkimökki, koirankoppi, saunallinen piharakennus ja huussi.

Päärakennus oli aluksi hirsipintainen, mutta vuorilaudoitettiin ja maalattiin myöhemmin punaiseksi valkoisin somistein. Rakennusta on pidetty kunnossa ja remontoitu useaan otteeseen, sillä esim. betoniantura alkoi painua jo pian rakentamisen jälkeen rakentamisvirheiden vuoksi.

historia:

Vuonna 1912 rakennettu Nuorten Ystävät ry:n poikienkesäsiirtola. Tontti ostettiin Heikkala-nimiseltä talolliselta. Koivuranta oli siirtolatoiminnassa vuoteen 1930 asti. Vuosittain kesäsiirtolassa vietti aikaansa 45-55 oululaista poikaa vuorotellen. Vuonna 1935 vuokralla ollut Koivuranta myytiin kesäasunnoksi. Kesäisin Kyrönperällä vietettiin siirtolan suosittuja kesäjuhlia. Vuonna 1935 huonokuntoiseksi kuvattua rakennusta korjattiin kesäasunnoksi.

Koivurannalla on merkittävä kulttuurihistoriallinen tausta vähäosaisten lasten kesäsiirtolana. Sen toiminta oli osa nuoren kehittyvän valtion sosiaalihuoltoa ja aikansa ihanteita. Käyttötarkoituksen vuoksi rakennus poikkeaa perinteisestä hailuotolaisesta pihapiirien arkkitehtuurista. Valoisuus ja ilmavuus kuuluvat rakennus- ja toiminta-ajan ihanteisiin ja terveyttä edistävänä pidettyihin ominaisuuksiin. Rakennusta on pidetty kunnossa.

arviointi:

Kohteella seudullista ja paikallista arvoa. Rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Komeaa perinteisestä hailuotolaisesta rakennustavasta poikkeavaa arkkitehtuuria ja aikansa suunnitteluihanteita edustava kohde, jonka talousrakennukset säilyneet. Erityistä kesäsiirtolatoiminta.

Harvinaisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen todistusvoimaisuus sekä kerroksisuus.

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Hailuodon rantayleiskaava. Kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennuskannan inventointi: osa 1. Kohde- ja alueinventointi. Ympäristötaito Oy, 1997.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Korkia Sunikari
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: useita
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: kalastus
ajoitus: moniperiodinen
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kymmenkunnan puisen rakennuksen muodostama kokonaisuus, jossa on kalamökkejä, kesäasuntoja sekä varastorakennuksia.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Korkia-Hanni ja Vilppula

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-401-3-51

kylä/k.osa: Kirkonkylä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: Korkia-Hannin päärakennus siirretty 1870-luku, Vilppulan päärakennus 1870-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kahden asuinrakennuksen ympärille muodostunut pihapiiri. Vilppula on rakennettu noin v. 1870, jolloin myös Hannin päärakennus on siirretty paikalle. Vilppulan päärakennus on Hailuodolle tyypillinen "amerikkalaishenkinen": kapea ja korkea runko, korkea kuisti.

arviointi:

MRKY2015: R

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten nurkista. Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu.

kohteen nimi: Kujala
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-10-98
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: vanhimmat rakenteet 1700-luvun lopulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kujalan pihapiirissä on 1796 rakennettu luonnonkivinavetta ja otsallinen talli. Pihapiirissä on uusien rakennusten lisäksi myös muita vanhoja talousrakennuksia. Yksi näistä on riihi, jossa on katto-olkien saamiseksi puitu vielä 1980-luvulla. Kaksikerroksinen kermankeltainen päärakennus on alkujaan hirsirunkoinen ja vuorattu vaakalaudoituksella. Päärakennuksenkin runko on perimätiedon mukaan 1700-luvun lopulta. Pihapiirissä on myös kunnostettu vanha saunarakennus.

Päärakennuksen remontoinnin yhteydessä porraskivien alta löydettiin 1700-luvulta peräisin oleva ploomukätkö.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

Sanna Ilmola-Rannan haastattelu 2013

kohteen nimi: Kästämä
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-31-25
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus 1800-luku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on 1800-luvulla tehty ja 1902-03 jatkettu päärakennus.

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Laakso
 kunta: Hailuoto
 kiinteistötunnus: 72-402-1-1
 kylä/k.osa: Ojakylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1918-1944
 ajoitusselite: 1930 (kiint.rekisterin mukaan)
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kaunis Laakson nauhamainen pihapiiri aloittaa Ojakylän viljelysmaiseman. Laakso on kyläasutuksen maamerkinä Huikusta päin saavuttaessa. Maisemallisesti tärkeä ja hoidettu pihapiiri on metsän puolella. Avoin pelto meren puolella on oleellinen Ojakylän viljelysmaiseman elementti.

Pihapiirissä on päärakennus, vanha pirtti, navetta(?) vastapäätä päärakennusta, 2-ovinen pieni varasto päärakennuksen nurkalla, aitta pihan keskellä, sauna ja uusi hirsimökki, niiden takana pienempi varasto, maalaamaton pieni konesuoja sekä suuri varasto/konesuoja metsän puolella pihapiirin ulkopuolella.

Päärakennus on luonnonkiviperustainen ja kiinteistörekisterin mukaan vuodelta 1930. Pihapiirissä on useita eri-ikäisiä rakennuksia, mutta uusienkin väri on samanlainen. Seinät ovat punaiset, yksityiskohdat valkoiset ja ovet keltaiset. Näin uudetkin 1980-luvulla tai sen jälkeen rakennetut piharakennukset sopivat ympäristöönsä. Kattomateriaalina on kolmiorimahuopakate, mikä luo yhtenäisyyttä.

Ajallinen kerroksellisuus on vahva, sillä vanhimmat hirsikehät ovat luultavasti 1800-luvulta. Pihapiirissä näkyy tapa kierrättää rakennuksia ja vaihtaa niiden käyttötarkoitusta tarpeen mukaan. Pihapiirissä näkee myös eri aikojen rakennusmateriaaleja ja -tapoja.

arviointi:

Rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Edustava, yhtenäinen ja ajallisesti kerroksellinen nauhamainen pihapiirikokonaisuus aloittaa Ojakylän peltoaukeat Huikusta päin.

Harvinaisuus, tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Lahenkuja 1
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-28-30
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1938
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Neliömäinen pihapiiri, jota on rakennettu 1930-luvulta lähtien. Pihapiiri sijaitsee laajahkon peltiaukean reunalla, vaikka puustoakin, varsinkin pihlajia, on runsaasti. Nurmittuneessa pihatiessä näkyy yhä ympärikiertomahdollisuus, joka oli aikansa maataloille tyypillinen.

Pihapiirissä päärakennus, jonka toisella nurkalla pirtti, toisella varasto/talli. Tien varressa sauna ja käymälä.

Rakennukset ovat betoniperustaisia, päärakennuksessa saattaa olla myös porakiviä. Rakennukset on maalattu punaisiksi ja talousrakennusten lautovet on maalattu sinisiksi. Katteena on nykyajalle tyypillinen tiilikuvioitu pelti. Savupiiput on pellitetty. Rakennukset ovat hyväkuntoisia. Niitä on myös muokattu.

Alkuperäiset ikkunat on vaihdettu ainakin päärakennukseen 1960-luvulla. Myös etuovi ja oven vieressä olevat ikkunat ovat uusia.

Maalaamatonta hirsipintaista betoniperusteista sauna on muokattu eri aikoina.

arviointi:

Rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Tyypillinen ja edustava ajallisesti kerroksellinen kohde. Muutokset tehty yhtenäiseen tyyliin.

Tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Lahenkuja 37
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-37-54
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Neliömäinen suljettu pihapiiri sijaitsee peltojen keskellä metsänrajassa. Pihapiiri on hoidettu ja pienimittakaavainen.

Pihapiiri on jaettu kahteen osaan: Pihatien alussa on ensiksi nykyajalle tyypillinen ikkunallinen grillikatos ja sen jälkeen nurkittain kaksi punaiseksi maalattua nukkuma-aittaa, joiden välissä on maalaamaton katos- ja terassirakennelma. Pihapiirin halkovan ojan yli on rakennettu puusilta. Päärakennuksen sisäpihaa rajaavat päärakennusta vastapäätä oleva vanha pirtti (näkyv pihatielle), nukkuma-aitta, symmetrinen lautaverhoiltu varasto sekä maalaamaton pyöröhirsilato.

Päärakennus on vuodelta 1930 kiinteistörekisterin mukaan, mutta yksityiskohdat viittaavat mm. ikkunoissa 1880-luvulle. Rakennukset näyttävät hyväkuntoisilta ja pihapiiri erityisen hoidetulta.

Rakennusten perustukset ovat joko kiveä tai betonia, jotain rakennuksia on nostettu kevytsoraharkkoille. Rakennukset on maalattu punaisiksi, ovet keltaisiksi. Kattemateriaaleina on joko huopaa tai nykyajalle tyypillistä peltiä.

arviointi:

Rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Tyypillinen ja ajallisesti kerroksellinen tarpeen mukaan rakennettu yhteinäiseen tyyliin täydennetty pihapiiri.

Tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Lahentie 16
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-28-25
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Peltojen keskellä oleva suljettu pihapiiri, jonka hyväkuntoinen ja kunnossapidetty keltainen päärakennus rakennettu luultavasti ennen sotia. Pihapiirissä on myös uusi vuonna 1980 rakennettu vapaa-ajan asuinrakennus.

Pihapiirin talousrakennukset ovat maalaamattomia ja hirsirunkoisia sekä -pintaisia. Päärakennusta vastapäätä on pitkä kookas hirsinavetta, jossa on 6-ruutuiset ikkunat. Navetan ja uuden päärakennuksen välissä on aitta, jonka vieressä on kookkaampi aitta.

Pihapiiriin on tallentunut monenikäistä maatalouspihapiireille ja Hailuodolle tyypillistä hirsirakentamisperinnettä.

arviointi:

Rakennushistoriallisia arvoja. Tyypillistä ja edustavaa hirsirakentamisperinnettä ajallisesti kerroksellisessa pihapiirissä.

arviointi:

Rakennushistoriallisia arvoja. Tyypillinen ja ajallisesti kerroksellinen pihapiiri.

Harvinaisuus, tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

kohteen nimi: Lahentie 25
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 10:1
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Useista rakennuksista muodostuva nauhamainen pihapiiri, jossa on päärakennus, useasta osasta koostuva talousrakennus, hirsiaitta, pieni varistorakennus ja uudehko suuri varasto/konesuoja.

Päärakennusta on jatkettu toisella hirsikehällä luultavasti 1940-luvulla. Vanhemman osan ruutuikkunat ovat erilaiset kuin jatkettun osan 1940-luvun tyyliset 2-osaiset pystyvälillä jaetut ikkunat.

Pihapiirissä mielenkiintoinen useassa vaiheessa rakennettu vanha hirsirakenteinen talousrakennus, jonka vanhimman osan ikkunassa 1800-lukuun viittaavat vuorilaudat. Perustus on tehty vanhimpaan hirsikehään luonnonkivistä. Piharakennukseen on vasta asennettu uusi huopakate ja räystäskourut. Talousrakennuksen toinen pää ilmeisesti saunana.

Maalaamaton vanha hirsiaitta on osittain laudoitettu. Pieni varasto ja talli ovat uudehkoja.

Pihapiiri on vapaa-ajankäytössä. Rakennusten perustukset ovat matalahkoja. Monenlaisia korjauksia ja kunnostuksia on tehty, esim. huopakatteita vaihdettu ja korjattu, ja tehdään ilmeisesti koko ajan.

Ympäristö on metsittyä. Laajoja peltoaukeita ei enää ole pihapiirin ympärillä.

arviointi:

Rakennushistoriallisia arvoja. Tyypillinen ja ajallisesti kerroksellinen kohde, jossa hienoja detaljeja ja hirsirakentamisperinnettä.

Tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Lahentie 64
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-6-30
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: päärakennus siirretty nykyiselle paikalleen 1953 jälkeen
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Peltojen välissä oleva avoin pihapiiri, jossa on päärakennuksen lisäksi vanha pirtti ja varastotalli. Pihapiirin ulkopuolella on maakellari, huussi ja konesuoja. Vuoden 1953 peruskartassa pihapiiriä ei näy, joten päärakennus on siirretty jo vuoden 1953 peruskartassa näkyvälle peltojen väliselle paikalle, jossa on kaksi rakennusta. Päärakennuksen vanhimmat osat saattavat olla näiden rakennusten perustuksia.

Päärakennus on siis vanhimmilta osiltaan luonnonkiviperustainen. Päärakennusta on muokattu useaan otteeseen voimakkaasti ja se on ilmeisesti siirretty paikalleen vuoden 1953 jälkeen. Uusimpia kerroksia on mm. lasikuisti. Rakennusten kolmiorimahuopakatteet ovat hyväkuntoisia ja hiljattain uusitun näköisiä.

Päärakennuksessa on tehty ja tehdään julkisivuremonttia, sillä osa vuorilautoista on paikoiltaan. Vanhanmalliset T-ikkunat on pääosin säilytetty, vaikka esim. päädyssä ikkuna on vaihdettu leveään kaksiosaiseen ikkunaan 1900-luvun loppupuolella. Pellon puolelle rakennetaan lasitettua terassia.

Pihapiirissä on vanha maalaamaton nurkkakiville perustettu hirsipintainen pirtti (nykyisin varastona), jonka neliruutuisissa ikkunoissa on kauniit vuorilaudat, jotka viittaavat 1800-luvulle. Pirtti on saattanut olla vanha savupirtti, vain kesäkäytössä (kesäkeittiönä) tai sitten piippu on purettu. Pirtti saattaa olla vuoden 1952 peruskartassa näkyvä rakennus.

Pihassa päärakennuksen nurkalla on maalaamaton hirs- ja lautapintainen nykyinen varastotalli. Se on perustettu nurkkakiville. Se tai sen osa voi olla toinen vuoden 1953 kartan rakennuksista.

Pihapiirin ulkopuolella pihatien varressa ovat osin romahtaneet maakellari ja huussi.

Pihatien alussa suuri nykyajan maatalouskoneille sopiva tyypillinen talousrakennus, jota käytetään ainakin konesuojana. Pihapiiri jää omaan rauhaansa Lahentieltä, sillä pihatie on pitkähäkö ja metsän reunustama.

arviointi:

Rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Vuoden 1953 jälkeen paikalleen siirretty päärakennus. Rakennuspaikalla näkyy vuoden 1953 peruskartassa kaksi rakennusta, joiden osia saattaa olla muokatussa ja ajallisesti kerroksellisessa pihapiirissä. Vanhat luonnonkiviperustat tyypillistä rakennusperinnettä. Ympäröivien peltojen paikat 1900-luvun alkupuolelta.

Tyypillisuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Lampuoti
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-31-30
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pihapiiri, jonka vanha päärakennus on 1820-1840-luvuilta. Pihapiirin ulkopuolella on vanhoja aittoja ja kaksi riihtä latoineen. Osa pihapiirin rakennuksista on siirretty 1930- tai 40-luvulla muutaman sadan metrin päähän.

historia:

1900-luvun alussa luotolaiseen tapaan pihapiirissä oli kolmen eri talouden rakennukset.

Tilalla säilyi kettujen rautapyyntiperinne 1600-luvulta 1900-luvulle. Turkiskauppa oli yksi talon varallisuuden perusta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Lepistö-Tulvala
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-7-16, 7-23, 7-35
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tiivin kolmen talon ryhmä. Pihapiireissä on useita talousrakennuksia. Tulvalassa on kellaritupa ja päärakennusta on korotettu alkuperäinen tyyli säilyttäen.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Lomamaja Harju
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: ?72-401-20-23
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1971
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Risto Harjun suunnittelema tyylikäs lomamaja Hailuodon Santosen hiekkarannalla.

Rakennus on 24 metriä pitkä puikko, joka täyttää rantakasvillisuudessa olevan aukon. Talon väri on sisältä ja ulkoa ruskehtavan vihreä, eikä se juurikaan erotu rantamaisemasta. Rakennus on perustettu betonipilareille - maaston muotoon ja jatkuvuuteen ei haluttu puuttua.

Rakennuksen runko on liimapuinen pilari-palkisto. Ulko- ja sisäseinäpinnat ovat lautta. Ikkunat ovat lämpölasielementtejä, ja ne ulottuvat pääoleskelutiloissa lattiasta kattoon.

kuvaus:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Suomen Arkkitehdit SAFA 40- vuotisjuhlanäyttely 18.7. - 14.8.2005

kohteen nimi: Lukkarila
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-67-91
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: päärakennus 1924
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Neliömainen piha, jonka päärakennus on vuodelta 1924.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Luovontie 769
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 21:10
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: uusi asuinrakennus 1970
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Neliömäinen pihapiiri on lähellä Luovontietä, mutta suojainen pihakasvillisuuden vuoksi. Piha on harvinaisen rehevä ja puutarhamainen hiekkamaastoon rakennetuksi. Päärakennuksessa on T-ikkunat. Pihan keskellä on kookas kaksikerroksinen nurkkakiville perustettu hirsiaitta, joka on pihan vanhempia rakennuksia.

Pihapiiriin on rakennettu 1970 uusi asuinrakennus vastapäätä päärakennusta. Pihapiirissä on myös kookas uusi konesuoja metsän rajalla uuden asuinrakennuksen vieressä.

arviointi:

Rakennushistoriallisia arvoja. Tyypillinen, edustava, ajallisesti kerroksellinen kokonaisuus. Pihapiiri harvinaisen rehevä.

Tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Luovontie 797
 kunta: Hailuoto
 kiinteistötunnus: 72-402-64-1
 kylä/k.osa: Ojakylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoitusselite: päärakennus 1900
 arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Luovontien suuntainen nauhamainen pihapiiri, jossa päärakennuksen lisäksi kesäkeittiö/asuinrakennus, navetta, talli, pihatien varressa maakellari, konesuoja sekä aitta(riihi?).

Päärakennus on vuodelta 1900. Päärakennus on valkoiseksi maalattu ja sisääntulosta viistetty. Luovontieltä lähtevän pihatien varressa on useita eri-ikäisiä talousrakennuksia, joista vanhin ja päärakennuksesta kauimmaisina on mahdollisesti aitta. Päärakennusta ympäröivä sisäpiha on rajattu navetalla ja tallilla metsään päin avautuvaksi. Ailaston mainoskyltit näkyvät pihatielle.

Luovontien varressa on punainen asuinrakennus, joka on mahdollisesti toiminut kesäkeittiönä. Pihatien varressa on suurehkoille maatalouskoneille rakennettu punainen konesuoja.

Rakennukset näyttävät olevan pääosin hyväkuntoisia, vaikkakin perustukset ovat matalahkoja. Rakennuksissa on useimmiten hyväkuntoiset kolmiorimahuopakatteet. Hirsinavetassa on peltikate.

Aitta saattaa olla pihapiirin vanhimpia rakennuksia, mahdollisesti 1800-luvulta. Muut talous- ja asuinrakennukset on rakennettu 1900-luvun alkupuoliskolla.

arviointi:

Rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Edustava ajallisesti kerroksellinen perinteisestä neliömäisestä poikkeava nauhamainen pihapiiri, jossa tyypillisiä maatalouteen liittyviä rakennuksia.

Tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Luovontie 892

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-402-1-16

kylä/k.osa: Ojakylä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Luovontielle pilkistävä puutarhamainen pihapiiri on metsän keskellä. Rakennukset rajaavat neliömäisen pihapiirin, joka avautuu tielle päin. Päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on talli- ja puojirakennus, talousrakennus, jonka kyljessä käymälä sekä sauna pihapiirin ulkopuolella.

Pihapiirin päärakennus on vuodelta 1920, tosin muutoksia on tehty mm. ikkunoihin, sillä yksi ikkunatyypeistä on 1900-luvun loppupuolelta. Yleisesti ikkunat ovat rakentamisajankohtaansa sopivia ruutuikkunoita.

Pihapiirissä on hyvin edustavia useasta hirsikehästä koostuvia talousrakennuksia. Esim. hyväkuntoiselta näyttävä pitkä talli- ja puojirakennus edustaa maatalouskulttuuriin liittyvää hirsirakentamista. Mm. luonnonkiviperustus on hyvin nähtävillä.

arviointi:

Rakennushistoriallisia arvoja. Hirsirakennusperinnettä edustava, tyypillinen ja ajallisesti kerroksellinen pihapiiri.

Tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Marjaniemen aallonmurtaja
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: merenkulku
ajoitus: 1945-1974
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Komea kivirakenne.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: Marjaniemen kalastajamökit
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: kalastus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: vanhimmat mökit periytyvät 1920- ja 30-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Marjaniemen sataman molemmin puolin sijaitseva kalastajakylä, jonka vanhimmat kalamökit ovat 1920- ja 30-luvulta. Osa kalastajamökeistä vanhoja aittoja, jotka on siirretty Marjaniemeen 1900-luvun puolenvälin jälkeen.

Kalastajakylän mökit ovat ulkoasultaan muuttuneina ja uudelleen rakennettuinaakin merkitsemässä vanhan kylän kaavallista rakennetta. Alueesta on muodostunut nykyaikainen kalasatama ja kesämökkiyhdyskunta. Rakennusten punainen väri vahvistaa Marjaniemen yhtenäisyyttä valtakunnallisesti merkittävänä kokonaisuutena.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois-Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino, Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu, 1993

Pohjois-Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulu, 2014

kohteen nimi: Marjaniemen luotsi- ja majakka-asema

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-401-3-56

kylä/k.osa: Kirkonkylä

tyyppi: merenkulku

ajoitus: 1809-1863

ajoitusselite: vanhimmat rakennukset 1850-1872

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Marjaniemi on luotsi- ja majakkatoiminnan kannalta Suomen edustavimpia kulttuuriympäristöjä. Rakennushistoriallinen kokonaisuus on tiivis, mutta uudempi rakentaminen on muuttanut yksittäisten rakennusten merkitystä.

Marjaniemessä on majakan lisäksi luotsien asuntola ja luotsitupa, vartiotupa ja luotsien asuntola, luotsien asuinrakennus, vanha luotsitupa, majakkamestarin ja majakanvartijoiden asuinrakennus, valtionsauna, makasiini/varasto ja halkovaja.

Majakanvartijoiden rakennukset on toteutettu tyyppiipiirustusten mukaisesti, ja ne vastaavat 1800-luvun majakoilla olleita rakennuksia. Niiden ulkoasu kuvastaa miehitetyn majakan aikaa, mutta sisätiloihin on tehty huomattavia muutoksia. Pihapiirissä on myös uudempia rakennuksia.

Marjaniemen luotsivartiotupa on kaksikerroksinen matalalla tähystystornilla varustettu vartiotupa. Samanlaisia rakennuksia on säilynyt myös Närpiön Gåshällanissa ja Raahen Iso Kraaselissa. Marjaniemen vartiotupa on erittäin hyvin säilynyt. Siihen kuuluva asuinikasarmi on modernisoitu ja viittaa nykyisessä asussaan 1900-luvun jälkipuoliskolle. Marjaniemen uusi luotsiasema sijaitsee majakan vieressä.

historia:

Luotsaustoiminta alkoi Marjaniemessä Oulun kaupungin toimesta viimeistään 1700-luvun loppupuolella, kun ensimmäinen ns. tunnusmajakka rakennettiin. Oletettavasti luotseilla oli jo tuolloin ainakin jokin asuinrakennus Marjaniemessä. Samaan aikaan kun luotsaustoiminta ja majakat siirtyivät valtion ohjaukseen 1800-luvun puolivälissä, ryhdyttiin rakentamaan myös Marjaniemen luotsiasemaa ja majakkahenkilökunnan asuin- ja ulkorakennuksia.

Rakennukset valmistuivat vuosien 1850–1872 aikana. Viimeisenä valmistui valomajakka vuonna 1871 ja se käynnistettiin seuraavana vuonna. Tiilimajakan suunnitteli intendenttikonttorin / yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti Axel Hampus Dahlström jo 1860-luvun alkupuolella, mutta viimeisimmät majakan piirustukset on päivätty vuosina 1869–70. Vanha lautarakenteinen tunnusmajakka muutettiin varastoksi, ja se purettiin vuonna 1949.

Pookit, luotsiasema ja majakkaväen rakennukset rakennettiin Hailuodon kirkonkylä Hanni RNo 3 -nimisen tilan maille. Rakennuksille erotettiin oma tilansa 11.9.1870 ja se rekisteröitiin 26.9.1872 isojaon täydennyksessä.

Maanmittauslaitoksen asiakirjojen mukaan alue pakkolunastettiin, mutta sovitusta kauppahinnasta. Vuonna 1900 Luotsiylihallitus osti ilmeisesti vielä lisämaata Hannin tilasta.

Johan Oldenburgin vuonna 1850 tekemässä kartassa Marjaniemeen on merkitty pooki eli tunnusmajakka, toisen pookin perustukset, aumakattoinen luotsitupa, saunarakennus, kolmas pienempi rakennus sekä satamarakenteita ja kalamajoja. Luotsituvan itäpuolelle on merkitty myös perunamaa. Tie Hailuodon kirkolta pookille tulee kaakon suunnasta ja kulkee luotsituvan ja saunan välistä. Asiakirjojen mukaan Marjaniemeen rakennettiin luotsitupa ja vanha sauna juuri vuonna 1850.

Vuonna 1869 majakan rakennusmestari pystytti Marjaniemeen itselleen asuinrakennuksen majakan rakennustöiden ajaksi. Luotsit ottivat rakennuksen sittemmin käyttöönsä ja tekivät siitä saunan.

Seuraavaksi rakennettiin majakkaupuolen rakennukset. Dalström sai suunniteltavakseen majakan lisäksi majakkahenkilökunnan asuin- ja ulkorakennukset. Piirustukset on päivätty vuonna 1868, ja ne käsittävät aumakattoisen asuinrakennuksen sekä saunan, makasiinin ja käymälän. Asuinrakennus on merkitty jo vuoden 1870 karttaan, mutta nykyinen majakkahenkilökunnan asuinrakennus vastaa kuitenkin vuonna 1905 laadittuja piirustuksia. Ulkorakennukset sen sijaan ovat Dalströmin piirustusten mukaiset ja rakennettu vuoden 1871 tienoilla. Majakkaupuolen vajan ovat rakentaneet majakkamiehet itse.

Asiakirjojen mukaan vuonna 1883 saunarakennuksena ollut vanha luotsitupa muutettiin asuinrakennukseksi. Rakennuksen koillispäätyyn on merkitty vuosiluku 1884, joten rakennusta jatkettiin ilmeisesti silloin. Vuonna 1890 pystytettiin lipputanko, ja vuonna 1891 rakennettiin kaivo majakkaupuolelle.

Vuonna 1903 rakennettiin majakan henkilökunnalle uusi halkovaja. Seuraavana vuonna entinen sauna, vartiotupa, uudistettiin perusteellisesti. Rakennukseen rakennettiin toinen kerros ja ullakolle ”tähyystorni”. Alakertaan tehtiin luotsien keittiö ja yläkertaan tuli luotsioppilaiden asuinhuone. Vuonna 1906 luotsipuolelle rakennettiin uusi käymälä. Majakkamestarin ja majakanvartijoiden asuinrakennus on rakennettu tässä vaiheessa Majakka- ja luotsilaitoksen insinöörinkonttorin vuonna 1905 laatimien piirustusten mukaan. Mahdollisesti 1900-luvun vaihteessa tai jo sitä ennenkin majakkaupuolen asuinrakennuksen kaakkoispuolelle oli majakkahenkilökunta rakentanut pari navetta-varastorakennusta, joissa pidettiin mm. lehmä.

Luotsitupaa jatkettiin kaakkoispäästä vuonna 1912. Samana vuonna vanha luotsitupa/sauna muutettiin luotsien varastorakennukseksi, jossa oli ruokamakasiini ja halkoliiteri.

Vuosikymmenen puolivälissä luotsipiirin johto määräsi saunarakennuksen purettavaksi. Luotsit saivat luvan pystyttää saunan uudelleen hieman kauemmaksi vartiotuvasta. Vuonna 1927 Marjaniemen venesataman välittömään läheisyyteen rakennettiin pärekattoinen paattihuone eli venesuoja. Ilmeisesti venehuone rakennettiin lähelle niemen kärkeä, samoilta paikoilta majakan länsipuolelle, missä edelleen on luotsien käytössä oleva vaja.

Luotsiaseman lipputanko uusittiin kokonaan vuonna 1932. Alun perin tanko oli maalattu punamultatervalla, valkoinen siitä tuli 1930-luvun lopulla. Tie Hailuodon kirkolta majakalle kulki edelleen majakkahenkilökunnan asuinrakennuksen pohjoispään ohi ja luotsitupien välistä. Luotsi Taustan itselleen rakentama mökki purettiin vuonna 1936. Vuonna 1938 rakennettiin uusi talouskaivo betonirenkailla ja veden nostolaitteella. Seuraavana vuonna rakennettiin luotsiasemalle uusi peltikattoinen varastosuoja.

Luotsituvan päätyyn rakennettiin kellarin sisäänkäynti vuonna 1940. Marjaniemen majakka automatisoitiin vuonna 1950 ja majakkahenkilökunnan tarve väheni. Majakkaväen asuinrakennus oli tämän jälkeen jonkin aikaa luotsihenkilökunnan käytössä. Mahdollisesti näihin aikoihin purettiin majakkahenkilökunnan rakentamat navettavarastorakennukset. Muutamilla luotseilla oli saunan lisäksi muitakin omia rakennelmia. Ainakin vartiotuvan koillispuolelle saunan viereen oli jossain vaiheessa rakennettu rankorakenteinen vaja-verstasrakennus.

Suurimmat miljö- ja käyttötarkoituksen muutokset rakennukset kokivat 1980-luvun vaihteessa, jolloin luotsitupa peruskorjattiin ruokala-laboratorioksi ja vartiotupa laboratorio-majoitusrakennukseksi ja vanha luotsitupa savusauna-takkahuoneeksi. Majakkahenkilökunnan asuinrakennukseen tehtiin majoitustilat ja talonmiehen asunto. Pihapiiriin lisättiin tilapäinen viipaleasunto.

Uusi luotsiasema peruskorjattiin ja laajennettiin vuonna 1987 ja samoihin aikoihin valmistui sen viereen autokatos/varastorakennus. Majakkaupuolen pihapiiriin rakennettiin 1986–87 talonmiehen asuinrakennus ja uusi laboratorio-saunarakennus. Samoihin aikoihin vanhojen rakennusten sisätiloja muutettiin. Luotsien sauna

vajarakennelmiseen purettiin ilmeisesti tässä yhteydessä.

Uusi tutkamasto on rakennettu 2000-luvulla majakan viereen ja näiden länsipuolelle on helikopterikenttä. Vanhan luotsiaseman ja majakka puolen rakennukset sekä luotsiasema vuodelta 1962 ovat siirtyneet Hailuodon kunnan omistukseen. Luotsiasema on muutettu hotelliksi ja sen kylkeen on rakennettu Luototalo. Luotsit toimivat vanhan luotsiaseman itäpuolelle vuonna 2005 rakennetusta luotsirakennuksesta käsin.

lähteet:

Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura, 2008. Hailuodon Marjaniemen luotsi- ja majakka-asema
Rakennushistoriallinen selvitys. Kirsi Jylkkä-Karppinen, Anne Kostamo, Krista Kuusela, Teija Ylimartimo.

Nyman Harri, 2009. Meriväylien rakennusperintö. Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 21.

kohteen nimi: Marjaniemen majakka
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-128-1
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: merenkulku
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1872
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti A.H. Dalströmin suunnittelema ja 1872 rakennettu majakka. Marjaniemen majakkatorni on Suomen parhaiten säilynyt esimerkki 1800-luvun tiilmajakka-arkkitehtuurista. Marjaniemen tiilitorni on historiallisessa asussaan. Myös majakan linssistö ja lanterniini ovat säilyneet.

Majakan viereen 1960-luvulla rakennettu luotsiasema ja tutkamasto ovat heikentäneet majakkatornin asemaa ympäristöä hallitsevana keskipisteenä.

historia:

Perämeren Suomen puoleinen ulappa oli vielä 1800-luvun puolivälissäkin merenkulkijoiden vieroksumaa merialuetta. Avomerellä navigointiin oli käytävissä ainoastaan ruotsalaiset Gustaf af Klintin vanhentuneet merikartat. Laivojen päälliköt näkivätkin parhaaksi lähestyä Oulun ja Raahen satamia kiertoteitse Ruotsin puolen väylien kautta, Oulun porvarit olivat 1770-luvulla rakennuttaneet puupookin Hailuodon Marjaniemen kärkeen. Vuonna 1854 luotsilaitos ryhtyi suunnittelemaan Hailuotoon kolmatta Pohjanlahdelle rakennettavaa majakkaa. Hanke raukesi Krimin sodan (1853 – 1856) aikaisten sotatoimien ulottuessa aina Pohjanlahdelle asti. Seuraavan kerran majakka-asia tuli esille 1863 – 1864. Majakan rakentaminen siirtyi kuitenkin 1870-luvun alkuun ja syyskuussa 1872 majakan valo sytytettiin ensimmäisen kerran.

lähteet:

<http://www.narc.fi/valomerella/marjaniemi.htm> (26.1.2015)

Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura, 2008. Hailuodon Marjaniemen luotsi- ja majakka-asema
Rakennushistoriallinen selvitys. Kirsi Jylkkä-Karppinen, Anne Kostamo, Krista Kuusela, Teija Ylimartimo.

Nyman Harri, 2009. Meriväylien rakennusperintö. Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 21.

kohteen nimi: Marjaniementie 120

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-401-3-31

kylä/k.osa: Kirkonkylä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kaunis pieni 1900-luvun alkupuolen pihapiiri päätien varrella.

kohteen nimi: Mökkirivi
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-77-0, 72-402-69-3
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yhtenäinen pienten mökkimäisten asumusten rivi äyrään rinnassa.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Niittymökki
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-34-51
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Niittymökki, joka on saaren edustavin esimerkki niittytalouden aikaisista kausiasunnoista.

kuvaus:

Niittymökki, joka on saaren edustavin esimerkki niittytalouden aikaisista kausiasunnoista.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Nikula
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 15:73
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: asuinrakennus 1800-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nikulan komea pihapiiri avautuu pelloille päin, mutta Luovontielle se ei näy kovin hyvin kasvaneen puuston vuoksi, vaikka Niukula on aivan tien varressa metsän puolella.

Nikulan neliömäiseen pihapiiriin kuuluu Luovontien suuntainen vaalea päärakennus, sitä vastapäätä oleva suuri betonikivinavetta, hirsipintainen pitkä talli- ja puojirakennus, sen takana oleva paritupa, maakellari, lautarakenteinen talousrakennus sekä pihapiirin ulkopuolella pohjoisempana oleva uusi konesuoja. Pihapiirin eteläreunaa rajaavat kaksi hirsiaittaa pellon puolella. Kauempana samalla peltoaukella on kaksi talousrakennusta. Konesuojalle vievän tien varressa on työstettäviä vanhoja hirsikehiä sekä puupinojen takana olkikattoinen lato.

historia:

Nikula 1800-luvulta olevine 1912 kunnostettuine pirttirakennuksineen ja useine talousrakennuksineen on otettu huomioon arvokkaana kohteena. Talo on asuttu ja viljelty toisin kuin lähellä oleva toinen Nikula eli Iso-Niku (tai Raappanan Niku), joka on kulttuurihistorialtaan erityisen mielenkiintoinen.

Nikulan pihassa kasvaa suuri mänty, joka on aikoinaan ollut avaran peltolakeuden maamerkkejä. Nykyisin alue on metsittynyt niin, ettei puulla ole enää samaa asemaa. Mänty on Suomen järeimpiä ja on saanut palkinnon suurimmista puista kisatessa. Betonitiilinavetta on rakennettu 1930.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Hailuodon rantayleiskaava. Kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennuskannan inventointi: osa 1. Kohde- ja alueinventointi. Ympäristötaito Oy, 1997.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1: Oulun kaupunkiseudun osa-alue : Iijokisuun osa-alue : Oulujokilaakson osa-alue : Koillismaan seutukunta / [selvityksen tekijät Anneli Salmela, Olli

Eskelinen]. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, 1993.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Ojakylän kansakoulu
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-22-12
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1899
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tyypipiirustusten mukaan rakennettu ja 1898 valmistunut maalaiskansakoulu.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, 1993. Osa 1. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

kohteen nimi: Ojakylän rukoushuone
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1912
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hirsirakenteinen rukoushuone, jossa on suuri neljä metriä korkea sali.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Eino Merilä, 2003. Toisten nurkista. Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto.

kohteen nimi: Pajuperän kalastuskylä
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: useita
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: kalastus
ajoitus: moniperiodinen
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pajuperän kalastajakylä on ollut harmaiden hirsisten asuin- ja vajarakennusten vaikuttava ryhmä. Vanhoja rakennuksia on ollut kaikkiaan parikymmentä, josta valitettavasti vain muutama on enää pystyssä. Pajuperän uudet mökit hallitsevat kohta jo kyläkuvaa ja maatuvat vanhat rakennusten jäänteet kertovat aikakauden vaihtuneen. Kaikissa kalamökkikylissä on kuitenkin edelleen koettavissa genius loci, paikan henki.

lähteet:

Hailuodon maapolittinen ohjelma Ehdotus 26.5.2011. Hailuodon kunta.

kohteen nimi: Pernula
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 27:28
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Havanan naapurina Pernula on viimeinen Ojakylän suuren viljelysaukean taloista Huikkuun päin mentäessä. Pernulan jälkeen on metsää ennen seuraavaa suurempaa aukeaa.

Pernulan kolmen rakennuksen pihapiiri on komealla paikalla melko lähellä Luovontietä. Pihapiiri näyttää tielle päin hoidetulta. Kauniisti detaljoidut päärakennus ja sitä vastapäätä oleva navetta näkyvät sekä Luovontielle että rantaan päin. Päärakennuksen ja navetan välissä on jälleenrakennuskauden jälkeen tehty pienehkö matala asuinrakennus, joka ei näy juurikaan tielle. Päärakennuksen levytyksen poisto 1990-luvulla on kulttuurimaiseman kannalta erityisen hyvä toimenpide.

Pernulan pihapiiri on ajallisesti kerroksellinen. Päärakennukseen tehty voimakas uudisosa kertoo omasta ajastaan. Pihapiiristä merelle päin on rakennettu vuonna 2002 uudisrakennus metsän laitaan.

historia:

Pernulan asuinpaikka on vanha. Useat lähiympäristön asuinpaikoista on vuoden 1766 kartassa. Pernulan kahden talouden pihapiirin rakennukset olivat 1800-luvulta, mutta toisen talouden asuinrakennus on purettu 1990-luvulla. Tällöin tien suuntaiseen jäljelle jääneeseen päärakennukseen luultavasti 1960-luvulla laitettu silloin muodikas pintalevytys (mineriitti) poistettiin. Päärakennuksessa on 1880-luvulle viittaavat T-ikkunat.

Pihapiirissä on 1960-luvulla rakennettu pieni asuinrakennus. Siinä on käytetty vanhoja rakennusosia, esim. peiliovia. Tiilisen savupiipun rakennustapa näyttää vanhemmalta.

Pihapiirin suuri navetta on tehty betonitiilistä 1920-luvun uusklassismin tyyliin. Ylisten puolipyöreät ikkunat ja ovet ovat näyttäviä yksityiskohtia. Betonitiilinavettoja on Hailuodossa tehty jo 1920-luvulla varakkaisiin taloihin.

Toisen päärakennuksen purkaminen on muuttanut pihapiiriä. Nykyisin rakennuksia huolletaan ja ne halutaan pitää kunnossa. Päärakennukseen tehty voimakaskulmainen kuisti ja sen yläkerta lisäävät Pernulan pihaan oman erikoisen ajallisen kerroksensa 1990-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Piili
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-15-30, -103-0
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: asuinrakennukset 1881 ja 1922
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Piilin taloryhmässä on kaksi talouskeskusta, joiden asuinrakennuksista vanhin on vuodelta 1881 ja uusin vuodelta 1922. Vanhemman asuinrakennuksen tuntumassa on sitäkin vanhempi maalaamaton tuparakennus.

historia:

Vuoden 1766 kartassa pihapiirissä on kahdeksan rakennusta ja 1800-luvun lopun vakuutuskirjoissa 16 rakennusta. Vakuutettuihin asuinrakennuksiin kuului myös kellaritupa.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Pirkola ja Ranta-Pirkola

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-402-3-21

kylä/k.osa: Ojakylä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1800-luvun puoliväli

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pirkolan 1800-luvun puolivälissä tehty asuinrakennus on Hailuodon komeimpia. Katon harjapuuna on vanha purjelaivan masto takiloineen. Talo toimi 1930-luvulla keskikievarina. Samassa pihapiirissä oleva Oja-Pirkolan asuinrakennus on tehty kahdessa osassa 1880- ja 1930-luvulla.

Pihan pohjoislaidalla seisoo vanha luhtirakennus, jonka pystyy hirrestä löydettävästä kaiverruksesta ajoittamaan aina 1800-luvun alkupuolelle. Luhtirakennusta on myöhemmin jatkettu niin päästä kuin nurkasta ja se toimii nykyisin kahden hevosen tallina. Pihapiiriä rajaa lännestä kaksi yksinkertaista hirsirakennusta ja etelästä suurehko Oja-Pirkolan asuinrakennus. Pirkolaan kuuluu lisäksi kaksi pihapiiristä erillistä aittaa, jotka ovat päärakennuksen takana pienen aukean reunalla.

Ranta-Pirkolan päärakennus on valmistunut 1912. Pihapiirissä on taitekattoinen entinen savupirtti.

Pirkolan tila muodosta yhdessä Ranta-Pirkolan, Heikkalan ja Nikulan kanssa perinteisen talonpoikaisrakentamisen kulttuurimaisemakokonaisuuden.

historia:

Pirkolan pihapiirin päärakennus on 1800-luvulta. Rakennus on toiminut keskikievarina 1930-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois-Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

Paavo Parvilan haastattelu 2013.

kohteen nimi: **Potti**
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-21-50, 21-51
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaunis, alkuperäisessä asussaan säilynyt maatilan päärakennus, jota on jatkettu 1930-luvulla. Vieressä on 1950-luvun asuinrakennus ja hiekkatiilinavetta. Päätien toisella puolella on 1904 Kästämästä siirretystä hirsikehästä rakennettu talo, 1950-luvun hiekkatiilinavetta ja vanhoja aittoja. Potti on ollut yksi pitäjän mahtitaloista ja sen maat ovat sijainneet molemmin puolin nykyistä päätieta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu.

kohteen nimi: Päättalo
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-1-23, 1-27
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: asuinrakennus 1870-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on kaksi nurkittain olevaa vanhaa päärakennusta, hirsinavetta, pitkä talli- ja puojirakennus, pienehkö vaalea asuinrakennus, pihasauna sekä useita aittoja ja latoja sekä piha- että peltotien varressa. Maakellari on punaisen talli- ja puojirakennuksen takana. Pihapiirin ulkopuolella on pitkä ja kapearunkoinen peltikattoinen uusi talousrakennus navetasta lounaaseen. Ajallisesti kerroksisessa pihapiirissä ja sen rakennuksissa on näkyvissä maatalouden ja sen koneistamisen muutokset.

historia:

Päättalon korkeakivijalkainen päärakennus on liki tietä saman suuntaisena. Rakennus on 1870-luvulta, ja sitä mainitaan laajennetun 1901 ja 1914. Kookas, vain kymmenkunta vuotta vanha rakennus, jossa oli viisi tulisijaa, oli vuonna 1888 yksi korkeimmin vakuutetuista saaren taloista. Laajennus on ehkä tehty jo vuonna 1896, jolloin talon vakuutusarvoa nostettiin voimakkaasti. Pihapiirin toista taloa, joka kuuluu eri taloudelle, on perusteellisesti uudistettu.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1: Oulun kaupunkiseudun osa-alue : Iijokisuun osa-alue : Oulujokilaakson osa-alue : Koillismaan seutukunta / [selvityksen tekijät Anneli Salmela, Olli Eskelinen]. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, 1993.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Pöllän lomamökit
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: vanhimmat 1960-luvulta
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pöllänlahden kauniissa merenlahtimaisemissa Pöllännokan avoimessa pohjoisrannassa olevia lomakäyttöön rakennettuja pienehköjä punaisia lautaverhoituja mökkejä. Mökkejä on alettua rakentaa 1960-luvun lopulta. Avoin hiekkaranta ja punaiset vuokramökit muodostavat Hailuodon kehittyvästä matkailuelinkeinosta kertovan ajallisesti kerroksellisen kokonaisuuden.

Aivan mökkien vieressä rannan tuntumaan kasvaneessa männikössä on uudempia 2000-luvulla rakennettuja suurehkoja vapaa-ajanasuntoja, jotka ovat mäntyjen suojassa.

kohteen nimi: Ranta-Juola
 kunta: Hailuoto
 kiinteistötunnus: 72-401-36-3
 kylä/k.osa: Kirkonkylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen mäkitupa, jonka rakennusten alkuperäinen asu on harvinaisen hyvin säilynyt. Päärakennus on tehty kahdessa vaiheessa 1800-luvulla, tallipuoji 1840-luvulla ja navetta 1901. Ranta-aitta oli jo vuoden 1766 kartassa. Pihapiiri sijaitsee Kirkkolahden äärellä lähellä muita taloryhmiä keskellä lampaiden laiduntamaa rantaniittyä.

historia:

Alkujaan paikalla oli vuonna 1840 perustettu Fisk-niminen mäkitupa, jonka Ananias Fisk vuonna 1872 osti itsenäiseksi tilaksi. Päärakennus on tehty kahdessa vaiheessa 1800-luvulla suhteellisen jyrkästi viettävälle Kirkkosalmen rannalle - siis hyvälle satamapaikalle. Tallipuoji on tehty 1840-luvulla. Uusin navetta on rakennettu vuonna 1901. Ranta-aitta oli jo vuoden 1766 kartassa.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Kovalainen Pasi ja Louekari Anna, 1994. Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaisarkkitehtuuria. Kustannus Pohjoinen.

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu.

kohteen nimi: Rapakko
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-28-4
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Luovontien varressa Ailaston vieressä oleva kolmelta sivultaan rajattu tielle päin avautuva pihapiiri, jonka rakennukset ovat kohtuullisessa kunnossa, vaikka perustukset ovat painuneet. Pihapiirin ympäristön puut ja pensaat kasvaneet voimakkaasti, joten pihapiiri ei näy Luovontielle lainkaan. Ympäröivät pellot ovat viljeltyjä.

Päärakennus on vuodelta 1920. Päärakennuksen (lateksi)maali hilseilee.

Lisäksi pihapiirissä neljä talousrakennusta: vastapäätä päärakennusta talli- ja puojirakennus, jossa 2 hirsikehää ja lautaverhoitu osa, vaja, aitta sekä sauna pihan laidalla. Nykyisin vapaa-ajanasuntona.

Pihapiirin reunalla on varsinkin toiselta sivultaan huonokuntoiseksi päässyt pieni sauna, jonka huopa- ja pärekate on paikoin rikkiäinen ja perustukset ovat painuneet. Rakennukset tarvitsisivat pikaista kunnostusta, ettei suurempia vaurioita pääsisi syntymään.

arviointi:

Rakennushistoriallisia arvoja. Tyypillinen pihapiiri maisemallisesti hienolla paikalla peltojen keskellä.

Tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys.

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Rapinoja
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-29-112
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800-luvun alusta peräisin oleva päärakennus muodostaa sivurakennuksineen ja Kaupin talon kanssa 1800-luvulta peräisin olevan talouskeskuksen. Nykyisin huopakatteinen keltainen päärakennus on perustettu luonnonkiville. Pihapiiri on pääosin 1800- ja 1900-lukujen vaihteen asussa. Sisäänkäyntiuloke, veranta, poikkeaa puoliympyränmuotoisena, kaarevakattoisena ja koristeluinaan muusta Hailuodon rakennuskannasta. Rakennusta on laajennettu useaan kertaan, ja laajennukset ovat erotettavissa myös ulkoisesti. Pihapiirissä myös talouden vanha 1800-luvulta oleva navetta, talli, kesäkeittiö, masiinihuone ja autotien vieressä vanha 1700-luvulta peräisin oleva aitta. Vähän matkan päässä pellolla on riihien ja latojen hyvin säilynyt peltikattoinen ryhmä.

historia:

Rapinojan suku on 1910 ostanut alkuperäisen päärakennuksen piharakennuksineen, ja remontoanut ja laajentanut sitä kolmessa sukupolvessa. Nykyinen omistaja Pertti Rapinoja arvelee pyöreän verannan muotokielen inspiraation olevan peräisin Amerikan mantereelta, missä hänen isoisänsä oli ennen kuin asettui Hailuotoon. Verannan ikkunoista osa on samanlaisia kuin Oulun tuomiokirkostakin löytyvät pienemmät ikkunat, ja peräisin mahdollisesti Oulun markkinoilta. Kuistin on myös kerrottu olevan purettu osissa tai kokonaisuudessaan Pyhäjoen kirkosta tai pappilasta.

Muutostyöt: Vanhin osa, tupa, rakennettu on 1800-luvulla (löytyy 1850-luvun kartoista). 1900-luvun alussa sen viereen on rakennettu uusi kellaritupa ja tupien väliin avoporstua. 1910 erilliset tilat yhdistettiin yhtenäiseksi lämpimäksi tilaksi. 1900-luvulla rakennetun osan sisätiloja remontoitu 1937, ja remontoimaan sisäpuolelta parhaillaan. 1950-luvulla päärakennukseen on asennettu sähköt ja uusittu pintoja. Veranta rakennettu vuoden 1903 tienoilla, ja entisoitu 2000-luvulla tarkasti. Vanhan osan katto on korotettu. Rakennukseen on valmistumassa uusi ns. elintasosiipi, joka erottuu esim. värisävyiltään hienokseltaan vanhemmasta osasta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan

seutukaavaliitto. Oulu.

Pertti Rapinojan haastattelu 2013.

kohteen nimi: Rautaleton kalamökit

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: yhteismaa, 72-401-33-30

kylä/k.osa: Kirkonkylä

tyyppi: pyynti ja luontaistalous

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Saaren alkuperäisimmässä asussa säilyneet kalamökit.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Hailuodon maapolittinen ohjelma Ehdotus 26.5.2011. Hailuodon kunta.

kohteen nimi: Ruonala
 kunta: Hailuoto
 kiinteistötunnus: 72-402-4-58
 kylä/k.osa: Kirkonkylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoitusselite: asuinrakennus 1800-luvun alkupuoli, kivinavetta 1909
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ruonalan taloon pihapiiriin tullessa ensimmäisenä näkyy komea porakivinavetta. Tien suuntaisesti on rakennettu pitkä punainen päärakennus. Sitä vasten neliömäisessä pihapiirissä on pitkä punainen talli- ja puojirakennus. Pihapiirissä on myös vaalea kesäkeittiö/asuinrakennus vastapäätä navettaa. Navetan nurkalla tallin takana pihapiirin ulkopuolella on toinen vaalea kesäkeittiö/asuinrakennus. Porakivinavetan edestä lähtee peltotie, jonka varressa on neljä hirsiaittaa ja -latoa uusi sekä lautarakenteinen konesuoja.

historia:

Ruonala on vanha vauraana tunnettu talo, jonka kahdessa osassa tehdyn päärakennuksen nuorempikin osa on vuodelta 1843. Talossa on komea vuonna 1909 valmistunut porakivinavetta. Navetan seinään on kaiverrettu vuosiluku 1923, joka kertonee navetan uudistusvaiheesta. Navetta saattaa olla Hailuodon ensimmäinen rakennus, jonka kattoon ennen sotia ladottiin saassa tehty kattotiilet. Pärekaton päälle tehty tiilikatto on purettu myöhemmin. Alkujaan uudessa navetassa on ollut olkikatto.

1830-luvulla asti, ennen nykyisen maantien valmistumista, kylän pääkujanne kulki talon vieritse. Pihapiirin ulkopuolella peltotien varressa on useita uusiakin talousrakennuksia.

Ruonala mainitaan jo 1700-luvun alun asiakirjoissa. Talo on ollut varakas, sillä esimerkiksi suuren porakivinavetan tekeminen on vaatinut vaurautta. Pihapiirissä on useita eri-ikäisiä rakennuksia, jotka kertovat maatalouden muutoksen lisäksi menneistä sekä nykyisistä maatalouden vaatimuksista.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1: Oulun kaupunkiseudun osa-alue : Iijokisuun osa-alue : Oulujokilaakson osa-alue : Koillismaan seutukunta / [selvityksen tekijät Anneli Salmela, Olli Eskelinen]. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, 1993.

kohteen nimi: Salmenranta
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus:
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: käsi- ja pienteollisuus
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mökkiläisten ja käsityöläisten asumusten muodostama alue Rantatien varrella. Se on tunnettu myös nimillä "Leuhkankuja" ja Ryysyranta. Nykyisin osa mökeistä on kesäasutuksina ja alueella on myös uudisrakennuksia. Alueen laidoilla on perinteisiä maatilojen rakennuksia. (C)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Santosen kahvipirtti

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-402-34-37

kylä/k.osa: Ojakylä

tyyppi: kalastus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1936

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hailuodon Osuuskaupan Ojakylän päämyymälälle 1936 valmistunut ja 1956 peruskorjattu rakennus, joka toimi alun perin Santosen kaupparakennuksena ja sen jälkeen talvinuottaajien ja jäätien käyttäjien kahvitupana ja levähdyspaikkana.

historia:

Santosen vanhin kahvipirtti toimi vuosina 1887–1942 Vaskessa. Sitä piti Vasken äiti eli Maria Ollin tytär Marke. Pitkäaikainen kahvipirtti toimi myös Hailuodon Osuuskaupan kiinteistössä 1930-luvun lopulta vuoteen 1968. Pienemmät pirtit toimivat Annusella (myöh. Ruonalassa) 1933–1936 ja Annusella 1935–1950. Santosen asukkaat saattoivat ostaa kahvipirteistä mm. jauhoja, kahvia, sokeria ja valopetrolia. Tarjolla oli myös kaljaa, tupakkaa, korppuja, pullaa ja meriveteen keitettyä kahvia.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

<http://www.kirjastovirma.fi/hailuoto/elinkeinot/kalastus> (20.1.2016)

Merilä Eino, 2003. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Santosenkarin loistot**

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus:

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: merenkulku

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920- tai 30-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Loistot kuuluvat Perämerelle 1920- ja 1930-luvuilla rakennettujen massiivisten loistojen joukkoon. Kummankin merimerkin perusosana on tyvestä voimakkaasti kaartuva betonitorni. Rakennelmat on perustettu vedenpinnan tasossa oleville karikoille, ja ne näkyvät avoimessa merimaisemassa kauas. Santosenkarin linjaloistot muodostavat hyvän esimerkin väylän kulkua osoittavasta turvalaiteparista. Ne ovat myös tärkeä osa historiallisesti kerrostunutta ja hyvin säilynyttä Oulun kaupunkiväylää.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Nyman Harri, 2009. Meriväylien rakennusperintö. Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 21.

kohteen nimi: Sauvola
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-9-42, 9-33
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: päärakennukset 1800-luvun alkupuolelta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemaa hallitseva tiivis taloryhmä, jonka päärakennukset ovat 1800-luvun alkupuolelta.

historia:

Sauvolassa oli jo 1800-luvulla viiden eri talouden rakennukset. Tuulisilla Sauvolan kentillä olleet neljä tuulimyllyä on purettu 1940-luvulla. 1880-luvulla vakuutettuna oli 4 asuinhuonetta, pirttirakennus, tuparakennus, vanha kamari tupineen ja porstuoineen, kylmä tupa, kellarituparakennus, 3 tallia, 2 tallipuotilatoa, paja, viisi aittaa, sauna porstuan kanssa, tuulimylly, masiinahuone ruumennuksen ja liiterin kanssa, riihi, 6 riihtä latoineen, 2 kotaa, 3 navettaa kotineen, 2 navettaa, lammasnavetta ja karjalato.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten nurkista. Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto.

kohteen nimi: Sipilä
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-16-7
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Näyttävä talonpoikainen pihapiiri.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Smed
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 28:125
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: päärakennus 1940
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Useiden rakennusten muodostama pihapiiri sijaitsee koivikon vieressä. Koivikko lienee entistä rantaniittyä, joka on kasvanut umpeen laidunnuksen loputtua. Pihapiirissä on punaiseksi maalattu vuonna 1942 rakennettu päärakennus, matalahko hirsirakenteinen jatkettu navetta/puoji, jossa myös sauna, vanha maalaamaton hirsiaitta sekä uudempi peltikattoinen maalaamaton piharakennus.

Vanha hirsirakenteinen navetta (sikala, kanala tms.) on monista pihapiireistä purettu uuden betonitiilisen navetan alta, mutta tässä pihapiirissä kokonaisuus on yhä olemassa. Pihapiirissä näkyy myös vanhojen ikkunoitten kierrättäminen ja ajallinen kerroksellisuus.

Rakennusten huopaketteita on korjattu, mutta pärekatot pilkistävät varsinkin navettarakennuksessa. Katot pitäisi korjata pian, jotta suuremmilta vahingoilta välttyttäisiin. Pihapiirin rakennukset ovat matalaperusteisia, mutta muuten ne näyttävät olevan kohtuullisessa kunnossa.

arviointi:

Rakennushistoriallisia arvoja. Tyypillinen, edustava ja ajallisesti kerroksellinen pihapiiri.

Tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: **Sorto**
 kunta: Hailuoto
 kiinteistötunnus: 37:28 ja 37:29
 kylä/k.osa: Ojakylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 ajoitusselite: päärakennus 1890
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hyvin alkuperäisasussaan säilynyt pihapiiri metsän reunassa. Päärakennus on vuodelta 1890, pienempi rakennus on huomattavasti vanhempi. Pihapiirissä on paljon talousrakennuksia.

historia:

Sorto on erillisellä peltoaukealle Isolanojan pohjoispuolella, kauempana Luovontiestä kuin muut talot. Tunnustettu pihapiiri on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Nuorempi kahdesta asuinrakennuksesta on 1800-luvulta, ja sen hailuotolaiseksi kookas pirttiosa on uusittu 1897. Vanhempi asuinrakennuksista on puolikas 1700-luvulla Kiiminkijokivarresta tuodusta talosta. Tuodun rakennuksen toinen puolikas on Luukkaan nurkassa Klemetilässä. Muita Sorron vanhoja rakennuksia ovat mm. talli ja puojirakennus sekä aitta. 1800-luvulla rakennukset kuuluivat luotolaiseen tapaan kahteen eri talouteen. Rakennukset on kunnostettu pieteetillä. Pihamaata ympäröivät kuivat kentät. Vanha rakennuskanta ja kasvustollinen ympäristö muodostavat harmonisen kokonaisuuden. Taloon johtavat hiekkatiet sopivat kokonaisuuteen.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1: Oulun kaupunkiseudun osa-alue : Iijokisuun osa-alue : Oulujokilaakson osa-alue : Koillismaan seutukunta / [selvityksen tekijät Anneli Salmela, Olli Eskelinen]. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, 1993.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Suomela
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 73-401-23-53
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennukset 1800-luvulta, kolme 1800-luvun aittaa, pappilan entinen talli 1757
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanhan pappilan naapurina oleva taloryhmä, jonka päärakennukset ovat 1800-luvulta, toista on myöhemmin muutettu. Pihapiirissä on kolme 1800-luvun aittaa ja pappilan entinen talli vuodelta 1757.

historia:

Talo löytyy jo vuoden 1654 asiakirjoista. Nykyisellä paikallaan se on sijainnut vuodesta 1751 lähtien. 1930-luvulla talon läheisyydessä oli kaksi tuulimyllyä, mutta ne on sittemmin purettu.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Kati Hiekkapellon haastattelu 2013.

kohteen nimi: Tausta
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-9-8
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1919
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on 1919 valmistunut päärakennus ja 1900-luvun alkupuolella muurattu sementtitiilinavetta sekä muita talousrakennuksia. Taustan pelloilla on useita latoja.

historia:

Pihapiirissä on ollut 1900-luvun alkuvuosina rakennettu kellaritupa ja vuosien 1884-1907 palovakuutuksissa ollut neljän tulisijan päärakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Eino Merilä, 2003. Toisten nurkista. Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto.

kohteen nimi: Toikki
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-100-2
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: kaksi asuinrakennusta 1800-luvulta, luonnonkivinavetta 1805
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jota hallitsee 1800-luvulta periytyvä tummankeltainen päärakennus. Pihan länsireunaa rajaa 1805 rakennettu luonnonkivinavetta ja noin 200 vuotta vanha asuinrakennus. Itäreunaa rajaa vanha talli, joka on muutettu saunatiloiksi. Päärakennuksen vastapäätä on entinen sauna. Pihassa on myös puuliiteri. Toikin talon ympärillä ja pihalla on istutettuja puita ja puurivejä sekä hoidettu puutarha.

historia:

Toikin päärakennus on 1800-luvulta tai vanhempi- muutoksia rakennukseen on tehty vuonna 1921. Osa rakennuksen hirrestä on veistetty 1680- luvulla kaadetuista puista. On mahdollista, että päärakennuksen vanhin osa olisi salvettu nykyiselle paikalleen vuosina 1687- 1688. Pihassa on v. 1805 rakennettu luonnonkivinavetta ja toinen noin kaksisataa vuotta vanha asuinrakennus. Tila on ollut saman suvun hallussa vuodesta 1641 lähtien. Vuonna 1993 Talonpoikaiskulttuurisäätiö luovutti perinteisen rakentamisen kunniakilven Toikin tilalle

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

suulliset tiedot Heli Wigren 2013

kohteen nimi: Trupukka
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-20-48
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1850-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Trupukka on yksi saaren näyttävimmistä vanhoista pihapiireistä, jossa on kookkaita 1900-luvun puolivälin tienoilla tehtyjä asuin- ja talousrakennuksia. Pihapiirissä on kaksi asuinrakennusta, porakivinavetta ja kaksi iso ulkorakennusta. Neliömäisen pihapiirin ulkopuolella on useita pieniä iäkkäitä talousrakennuksia. Vanha Rantatie kulkee talon eteläpuolitse.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Tuhkanen
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-34-34
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Metsäsaarekkeen suojassa sijaitseva 1900-luvun alkupuolen pihapiiri, johon on siirretty talousrakennuksia Lampuotin pihasta - muun muassa 1700-luvulla tai 1800-luvun alussa salvettu aitta ja tallipuoji.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Tuomikari
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-27-33
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1928
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Luotsin vanha asuintalo Petsamontien varrella. Tämä kuutiotalo vuodelta 1928 on tyyppinsä ensimmäisiä Hailuodossa.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Töyrä**
 kunta: Hailuoto
 kiinteistötunnus: 13:40 ja 13:47
 kylä/k.osa: Ojakylä
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Töyrän pihapiirissä on kahden talouden päärakennukset talousrakennuksineen. Luovontien suuntaisen suuremman päärakennuksen talousrakennuksia ovat hirsipintaiset ja punaoviset talli- ja puojirakennus, aitta sekä navetta. Pienemmän päärakennuksen pihapiirissä on punaiset talli- ja puojirakennus sekä hirsinavetta. Pienemmän päärakennuksen taakse on tehty uusi asuinrakennus. Punaiseen talli- ja puojirakennukseen on tehty uudisosa uuden asuinrakennuksen pihan puolelle.

historia:

Töyrän talo tunnetaan jo vuodelta 1654. Töyrä suljettuine pihapiireineen muodostuu luotolaisen tapaan kahdesta eri taloudesta. Kookkaampi asuinrakennus on vuodelta 1851, toinen lieenee sitä vanhempi. Pihamaan kookas talli- ja puojirakennus mainitaan vuoden 1884 vakuutuspapereissa. Taloryhmässä olleet kaksi kellaritupaa on purettu. Pihan ulkopuolella oleva aitta on 1600- tai 1700-luvulta. Talon seutu on ollut varsin avointa 1900-luvun alkuun asti, jolloin tuuli on liikutellut äyräiden hiekkaa. Alue noussut 1500-luvun lopulla maankohoamisen myötä asuttavaksi.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Eino Merilä. Toisten nurkista: Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus & Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2003.

Hailuodon rantayleiskaava. Kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennuskannan inventointi: osa 1. Kohde- ja alueinventointi. Ympäristötaito Oy, 1997.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 1: Oulun kaupunkiseudun osa-alue : Iijokisuun osa-alue : Oulujokilaakson osa-alue : Koillismaahan seutukunta / [selvityksen tekijät Anneli Salmela, Olli Eskelinen]. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, 1993.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: **Vaitiniemi**
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-28-23
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1935 päärakennus
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Vaitiniemen väljä neliömäinen pihapiiri on Luovontien varressa. Tien ja päärakennuksen väliin jää peltoa. Pihapiirissä on päärakennuksen lisäksi pitkä talli- ja varastorakennus, navetta, sauna ja suurehko hirsiaitta.

Pihapiiri on yhä kohtuullisessa kunnossa, vaikka perustukset ovat painuneet eikä päärakennuksen mineriittipinta enää näytä nykyisin yhtä muodikkaalta kuin 1960- ja 70-luvuilla, jolloin mineriitein verhoitiin esim. jälleenrakennuskauden rakennuksia. Mineriitteihin ei ollut varaakaan kaikilla. Vuonna 1935 rakennetussa päärakennuksessa vain tien puoli on verhoiltu tai yhä jäljellä verhouksesta. Verhouksen alla on punamullattu lomalauta. Maisemassa vaaleat levyverhoukset eivät näytä nykyään paikkaan tai aikaan sopivilta. Toisaalta niillä on oma historiansa.

Pää- ja talousrakennusten katot ovat yhä ehjiä ja kohtuullisessa kunnossa, vaikka joidenkin piharakennusten lomalaudoitukset irvistelevät ja punamulta on kulunut. Talousrakennukset ovat painuneet matalalle miltei maanpinnan tasolle. Saunan kaksiruutuiset ikkunat viittaavat 1940-lukuun.

Naapuriin on rakennettu 1990-luvulla asuinrakennus, jonka tyyli mukailee vanhaa.

Vaitiniemen ja naapurin pihat ovat heinäisiä kuivia hiekkamaita. Metsänreuna alkaa rakennusten takaa. Ympäröivät pellot ovat kasvaneet umpeen osittain. Pihan kookas mänty on arvokas osa maisemaa.

historia:

Vaitiniemen päärakennus on rakennettu 1930. Tila on tavanomainen tai keskikokoinen maanviljelyä harjoittanut hailuotolainen tila. Talo ei kuulu suuriin ja vanhoihin asuinpaikkoihin, mutta tyyppillisyydessä on sen arvo. Toisaalta tila ei ole ollut pieni ja vaatimaton mökkikään, koska päärakennus on kuitenkin kookas ja komea.

arviointi:

Rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Tyyppillinen ajallisesti kerroksellinen perinteisestä neliömäisestä pihapiiristä poikkeava nauhamainen pihapiiri komealla paikalla.

Tyyppillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen kerroksisuus.

lähteet:

Asukkaan (P. Stark) haastattelu 2012.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

kohteen nimi: Valppu
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-2-73, 2-79
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1800-luvun puoliväli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tiiviisti rakennettu usean talon ryhmä, pääosin 1800-luvun puolivälin tienoilta. Tiiviistä rakentamista kuvaa se, että yksi asuinrakennus ja kellaritupa ovat 30 cm:n päässä toisistaan.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Vanha pappila
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-63-0
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1903
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Uusrenesanssityylinen pappila vuodelta 1903 sekä vanha aitta.

historia:

Vuonna 1903 valmistunut pappila rakennettiin 1901 juuri ennen valmistumistaan palaneen edellisen pappilan tilalle. Tulipalosta selvinnyt tien toisella puolella oleva vanha kuonoaitta on myyty Valpulle. Vuonna 1962 kirkkovaltuusto päätti luovuttaa toisen aitan paikalleen jäävänä kotiseutuyhdistykselle museoksi. Pihapiiriä rajasi aikaisemmin useampi rakennus, mutta osa on jo purettu jättäen pihapiirin entistä avoimemmaksi. 1900-luvun alussa tehty hevostalli on siirretty Hailuodon entisen Osuuskaupan päämyymälän taakse varastorakennuksen osaksi. Vuonna 1904 salvettu väentupa huutokaupattiin purettavaksi, ja siirrettiin 1960-luvulla kalamajaksi Marjaniemeen. Seurakunta on myynyt pappilan yksityisomistukseen vuonna 1975.

arviointi:

MRKY2015: R,M,H,I

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1,1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

suulliset tiedot:

Timo Juntunen (Hailuodon kirkkoherra)

kohteen nimi: Vanhan kirkon kivijalka ja hautausmaa

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-401-93-1, 72-881-1-0

kylä/k.osa: Kirkonkylä

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1618-1721

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hailuodon vuonna 1968 palaneiden 1600-luvun alkupuolella rakennetun hirsarkkukirkon ja tapulin kivijalka sekä hautausmaa.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

https://fi.wikipedia.org/wiki/Hailuodon_kirkko#/media/File:Hailuoto_sh.JPG (26.1.2016)

kohteen nimi: Vaski
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-402-33-20
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: kalastus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: päärakennus 1957
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kalastajaperheen pihapiiri Santosessa meren rannalla. Päärakennus on tehty 1957. Osa rakennuksesta on koottu Isosta Härkäsäikästä siirretystä kalamajasta.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 1, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Vuotikka
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-97-1
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennuksen vanhin osa 1700-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuotikan pihapiiri on maisemallisesti merkittävällä paikalla Pölläntien kiertäessä sitä kahdelta sivulta. Pihapiiriin kuuluu kaksi hyvässä kunnossa olevaa asuinrakennusta, vanha navetta ja sen vieressä oleva hirsirakennus, etelälaitaa reunustavat kolme aittaa ja lähellä Pölläntietä sijaitsee uudempi pienikokoinen varastorakennus. Muutamaa puuta lukuun ottamatta nurmipintaissa pihapiirissä ei ole muita istutuksia.

historia:

Vuotikan talouskeskuksen kahdesta asuinrakennuksesta vanhempi on mahdollisesti 1700-luvun lopulla rakennettu savupirtti. Pihapiirissä olevissa kolmessa aitassa on kotimuseo talon vanhasta esineistöstä. Aitat ovat vanhoja, koska uusin aitoista on peruskorjattu jo vuonna 1897. Samaan talouskokonaisuuteen kuuluu uudempi karjatalouden tuotantorakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

kirjalliset:

- Merilä Eino. 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois-Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: Vähämetsä
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 72-401-34-9
kylä/k.osa: Kirkonkylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: porakivinavetta 1908
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vähämetsän neliömäisellä pihalla on kaksi asuinrakennusta, joissa molemmissa on kuusikulmainen kuisti. Talon porakivinavetta on vuodelta 1908.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

kohteen nimi: **Väntelä ja Marjaniemi**

kunta: Hailuoto

kiinteistötunnus: 72-403-30-21, 30-8

kylä/k.osa: Ojakylä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1809-1863

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pihapiiri, jossa kaksi 1800-luvun asuinrakennusta, ja paljon harmaita talousrakennuksia. Keltaiseksi maalattu huopakattoinen päärakennus on kahteen osaan jaettu erillisine kuisteineen. Rakennuksessa on luonnonkiviperustus ja valkoiset ikkunakarmit. Toinen entisistä kellarituvista on erillinen rakennus. Toinen on yhdistetty asuinrakennukseen 1880-luvulla. Rakennusryhmässä on myös uusi isohko maatalousrakennus.

historia:

Vaikuttaa siltä, että 1880-luvulla toisen päädyn rakentamisen yhteydessä rakennukseen on yhdistetty 1800-luvun alkupuoliskolla tehty kellaritupa. Väntelässä on Suomen sodan aikana 1808 toiminut sotilassairaala, jonka vartio-osasto on käynyt taistelun venäläisen sotilasosaston kanssa. Lammastalouden aika Väntelä on ollut yksi tärkeä lampaiden erottelupaikka syksyisten lammasmarkkinoiden aikaan.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Merilä Eino, 2003. Toisten Nurkista – Hailuodon kulttuuriympäristöohjelma. Hailuodon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Pohjois- Pohjanmaan liitto. Tornion kirjapaino. Tornio.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet Osa 1, 1993. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu.

kohteen nimi: Ylivainio
kunta: Hailuoto
kiinteistötunnus: 1:4
kylä/k.osa: Ojakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920-30
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylivainio sijaitsee peltojen keskellä lähellä metsänrajaa. Päätalon riisiä ja latoja on Päätalon pihapiiristä jatkuvan hiekkatien varressa. Ylivainion pihapiirissä on 1930 valmistunut pihapiirin muiden rakennusten talonpoikasarkkitehtuurista poikkeava vaalea uusklassistinen päärakennus, jota on laajennettu etelänsuuntaisella terassilla 2000-luvulla.

Neliömäisessä pihapiirissä on punamullatut talli- ja puojirakennus, navetta vastapäätä päärakennusta, nukkuma-aitta sekä pihapiirin ulkopuolella pihatien varressa oleva vaalea sauna. Talousrakennuksissa on hirsikehiä ja lautaverhoituja osia. Ovien ja ikkunoitten detaljit ovat hienopiirteisiä ja uusklassimia edustavia. Päärakennuksen rakentajan puusepänkoulutus näkyy pihapiirissä juuri detaljeissa sekä yleisesti laadukkaana käsityönä.

Pihapiirin rakennuksista on pidetty huolta. Perustukset ovat jossain rakennuksissa matalia, mutta katteet ovat hyväkuntoisia.

historia:

Ylivainion päärakennus on rakennettu siirtohirsistä 1920-30. Rakentaja oli kouluttautunut Muhoksen erityisinvalidikoulussa puusepäksi.

Alkuun rakennettiin yhden huoneen tupa, jota laajennettiin 1930-luvulla myös verannalla ja ullakkoportilla. 1950-luvulla pärekatto vaihdettiin huopaan, joka puolestaan vaihdettiin myöhemmin heikkolaatuiseen peltiin. Uusi peltikate tehtiin 2011, jolloin rakennettiin myös uusi siipi etelän suuntaan sekä patio. Tällöin lisättiin myös lumiesteet ja räystäskourut syöksytorvineen. Päärakennus on tällöin myös maalattu. Rakennuksista on pidetty huolta vuosien varrella. Pihassa näkyy yhä vanha pihan ympärikiertämismahdollisuus.

Piharakennusten vanhimmat hirsikehät saattavat olla 1800-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Osmo Karjalaisen haastattelu 2012.

Maastokäynti 2012, FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

KIOSKI 2.0 -sovellus www.kulttuuriymparisto.fi -sovellusvuokrauspalvelu